

UN DIARI (ESPIRITUAL) DE JOVENTUT DE MOSSÈN JOSEP MARIA MARQUÈS I PLANAGUMÀ (1958-1959) (I)

Introducció i notes de
JORDI BOHIGAS I PEP VILA

Transcripció de
ELARA PI

Resum

Editem i anotem contextualitzat un diari de joventut i de formació humana i espiritual de Josep Maria Marquès i Planagumà (1939-2007), eclesiàstic i historiador català. El primer d'aquests lliuraments correspon als anys 1958-1959. Marquès, que fou director de l'Arxiu Diocesà de Girona, serví també com a rector a les parròquies de Fornells, Sils, Riudarenes, l'Esparra, Vallcanera i Quart. En el volum 49 (2008) dels AIEG hi podeu llegir les seves memòries.

Paraules clau

Diari, Josep M. Marquès, historiador i eclesiàstic, Seminari de Girona, 1958-1959.

Abstract

We edit and contextualize a journal of youth and human and spiritual formation by Josep Maria Marquès i Planagumà (1939 - 2007), Catalan ecclesiastic and historian. The first of these deliveries corresponds to the years 1958-1959. Marquès, who was director of the Diocesan Archives of Girona, also served as rector in the parishes of Fornells, Sils, Riudarenes, l'Esparra, Vallcanera and Quart. In volume 49 (2008) of the AIEG you can read his memoirs.

Keywords

Diary, Josep M. Marquès, historian and ecclesiastic, Girona Seminary, 1958-1959.

NOTA BIOGRÀFICA

Josep Maria Marquès i Planagumà (1939-2007) fou un eclesiàstic i historiador català¹. Per bé que nascut a Cruïlles, va passar bona part de la seva infància a Vilobí d'Onyar, a Can Comas, on els pares s'havien traslladat durant la postguerra i es dedicaven a fer de pagès. Als onze anys va entrar al Seminari de Girona i va ser ordenat de prevere el 1963. Durant bona part de l'època d'estudis va ser familiar del bisbe Josep Cartaña². Va acabar els estudis de llicenciatura de teologia a la Universitat Gregoriana de Roma el 1964 i en ple Concili Vaticà II. Orientat definitivament a la història, tornaria a la Gregoriana uns anys més tard, el 1972, per estudiar història eclesiàstica i formar-se en arxivística al costat de Lajos Paztor. El 1978 es va doctorar amb la tesi "Entre Madrid y Roma: la nunciatura española en 1675". Ja retornat, emprengué estudis civils a la Universitat Autònoma de Barcelona, on es llicencià en història el 1981.

De ben jove va exercir la docència al Seminari de Girona en matèries com ara la teologia fonamental (1965-1972) i la litúrgia (1969-1972), a més de grec, i ho compaginava amb altres responsabilitats, com la de bibliotecari i de degà d'estudis (1978-1984). Entre 1981 i 1996 va impartir docència d'història de l'Església a la Facultat de Teologia de Catalunya. A partir de 1988 ensenyà diferents assignatures, com fenomenologia de les religions, revelació i llenguatge religiós i història de l'Església, a l'Institut de Teologia de Girona, embrió de l'Institut Superior de Ciències Religioses, classes que

¹ En morir, J. M. Marquès va ser objecte de diverses necrològiques amb interès biogràfic a càrrec de Narcís Figueras, Pere Micaló, Maria Lluïsa Faixedas, Àngel Jiménez, Narcís M. Amich, Joaquim M. Puigvert, Pere Trijueque, Pep Vila i Ció Avellí. Destaquem, per la seva extensió, les que li dedicaren mossèn Joan Busquets i Marc Sureda. JOAN BUSQUETS. "In memoriam Dr. Josep M. Marquès". *Revista Catalana de Teologia* [en línia], 2008, vol. 33, núm. 1, p. 267-270 i "Memòria acadèmica de Josep M. Marquès. Historiador, professor i capellà", lliçó inaugural del curs a l'ISCRG de 2008/2009. MARC SUREDA. "Josep M. Marquès i Planagumà (1939-2007): In memoriam". *Miscel·lània litúrgica catalana*, núm. 18, 2010, p. 9-14. També cal esmentar Mn. Joan BADA. "Biobibliografia de Josep M. Marquès (1939-2007)", dins la miscel·lània que se li va dedicar: Narcís FIGUERAS i Pep VILA (cur.). *Miscel·lània en honor de Josep Maria Marquès*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2010, p. 11-21. Són igualment il·lustratives les memòries publicades pòstumament: Carles SAPENA (ed.). "Unes memòries de Mn. Josep Maria Marquès i Planagumà, historiador i arxiver". *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, vol. 49 (2008), p. 421-480. A càrrec del mateix SAPENA, l'entrevista que li efectuà: "Josep M. Marquès, creure i saber". *Revista de Girona*, núm. 228 (2005), p. 18-25.

² Un "familiar del bisbe" pot ser una persona integrant de l'estament eclesiàstic que no té cap relació de parentiu amb el bisbe, però que està al seu servei.

impartiria fins poc abans de morir. En l'àmbit civil també va ser professor de religió a l'Institut de Salt (1978-1984) i de pedagogia religiosa a la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Girona (1985-1997).

La tasca, però, a la qual dedicà més temps i diners personals, així com gran part de la seva producció bibliogràfica, va ser la d'arxiver diocesà. Nomenat director de l'arxiu l'any 1981, maldà per aconseguir, primer, el trasllat a l'edifici del Seminari dels fons i la unificació amb l'arxiu capitular, així com la reunió dels diferents arxius parroquials. La immensa capacitat de treball i la seva erudició es fan paleses amb introducció, notes i índexs, i la confecció de repertoris i catàlegs de manuscrits o d'impresos antics tant de l'arxiu com de la biblioteca episcopal.³ A més de posar ordre a les diferents sèries de l'Arxiu, el 2001 va donar a conèixer gairebé tres-cents mil documents regestats per ell en format CD-ROM. Alguns treballs van restar inèdits i esdevindrien motiu de recerca i de sistematització a cura Jaume de Puig Oliver, membre de l'Institut d'Estudis Catalans.

Marquès no defugí, però, les tasques pastorals pròpies de la seva vocació eclesiàstica. Va ser vicari o col·laborador de les parròquies de Sarrià de Ter, el Mercadal i Sant Josep de Girona i consiliari de l'HOAC als anys seixanta. Més tard va ser nomenat rector de Fornells (1988-2001) i posteriorment de Sils, Riudarenes, l'Esparra, Vallcanera i Quart. En el moment de morir col·laborava amb la parròquia de Sant Josep de Girona.

A banda dels instruments arxivístics, Josep M. Marquès va ser autor d'una quantitat ingent de treballs d'història, art i litúrgia centrats en la

³ Alguns, fins i tot, en col·laboració amb altres autors: *Cartoral de Santa Maria de Roses, s. X-XIII* (1986); el *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona, s. IX-XIV*, 2 vols. (1993); la *Col·lecció diplomàtica de Sant Daniel, 924-1300* (1997); *Esriptures de Vilabertran, 968-1300* (1995); *Ordinari Ritual de Girona, 1502* (2006, amb Francesc Feliu); *Lletres del bisbe de Girona, s. XIV* (2007), amb Jaume de Puig i Oliver, i el *Cartoral de Rúbriques Vermelles* (2009), ja pòstum, amb Jaume de Puig i Albert Serrat. Altres col·leccions de manuscrits els dona a conèixer en forma de regest: *Documents de Santa Maria de Lladó anteriors al s. XIV, conservats a l'Arxiu Diocesà de Girona* (1989) i *Pergamins de Santa Maria de Palamós* (1988), entre d'altres. De repertoris i catàlegs de l'arxiu tenim *Manuscrits de la Colegiata de San Félix de Gerona* (1962), que fou el primer, i *Pergamins de la Mitra* (1984) i *Arxiu Diocesà de Girona: guia-inventari* (1998). De la Biblioteca del Seminari n'edità tres catàlegs: *Impresos gironins de la Biblioteca del Seminari Diocesà, 1502-1936* (1987); *Impresos forenses de la Biblioteca del Seminari de Girona, 1604-1878* (1988-89), i, per últim, *Impresos dels s. XV-XVI. Biblioteca del Seminari de Girona* (2007). També investigà i va fer repertoris de documents de l'Arxiu Secret del Vaticà: *Relationes ad Limina de la provincia eclesiàstica Tarraconense en el Archivo Vaticano* (1974); *Indices del Archivo de la Nunciatura de Madrid, I i II* (1976 i 1985), i *Las Instrucciones de la Nunciatura de Barcelona, 1710-1713* (1977-78).

diòcesi de Girona⁴. Per fomentar també els estudis en l'àmbit del patrimoni religiós de les terres gironines creà i dirigí les col·leccions Sant Feliu (1987), de la qual sortiren 25 números, i Francesc Montsalvatge, de la Diputació de Girona, amb 7 volums. Fou col·laborador del *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*, i dels *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, dels quals elaborà el 1997 els índexs dels primers cinquanta anys de vida⁵. La seva passió divulgativa el portà fins a la premsa i el 1979 inicià la col·laboració a la secció "Fe i compromís" del diari *El Punt*, on va arribar a escriure fins a dos-cents articles.

En reconeixement a la seva trajectòria Josep Maria Marquès va rebre el Premi Jaume I d'actuació cívica el 1996 i va ser nomenat membre de la Reial Acadèmia de la Història de Madrid el 2001. Va morir el novembre de 2007 als 68 anys. Quan s'escriuen aquestes ratlles es compleixen 15 anys del seu decés.

CONTINGUT

Descripció del manuscrit

El diari de Josep M. Marquès està contingut en un bloc de notes en espiral, propietat de la família Marquès-Rigat, de can Comas de Vilobí d'Onyar⁶. La llibreta fa 16'5 cm de llarg per 12'5 cm d'ample, amb l'espiral a la banda estreta, que és la part superior dels escrits. La primera pàgina apareix estripada i només hi ha un fragment, però en canvi sí que es conserva el diari fins al final. De fet, al bloc li sobren pàgines en blanc per darrere. A la portada, a banda del nom de marca del bloc, hi ha la signatura de Marquès i el títol manuscrit i en majúscules de *Diari*. Està format per unes 118 pàgines però podria haver-ne contingut alguna més, per la part de davant. La part del

⁴ Entre la seva extensa bibliografia cal destacar, a banda dels llibres ja esmentats pròpiament arxivístics o de documentació, *Rutes d'art sacre* (1986), *Cristians de Girona* (1990), *Concilis provincials tarraconenses* (1994), *Cultura i art d'Església a la diòcesi de Girona* (1997), *Pies paraules: anàlisi del llenguatge religiós* (2000), *Ermites i santuaris de la diòcesi de Girona* (2000) i, pòstumament, *Una història de la diòcesi de Girona* (2007).

⁵ Dins Josep Maria MARQUÈS, Enric MIRAMBELL i Pere de PALOL. *Institut d'Estudis Gironins. Míg segle de vida acadèmica (1946-1996)*, Girona: IEG, 1998.

⁶ Agraïm a la família Marquès-Rigat i, en concret, a Ponç Marquès (germà) i Albert Marquès (nebot) haver-nos facilitat aquest diari de mossèn Josep Maria.

Diari que s'ha conservat, doncs, s'inicia el 9 d'abril de 1958 i s'acaba l'estiu de 1962, període durant el qual Marquès tenia entre 18 i 22 anys.

Els apunts són, en general, repartits per dies, amb interrupcions de dies però també de llargs períodes, dels quals no podem saber les raons. Una de les interrupcions més llargues és entre el 21 de maig i el 13 d'octubre de 1958. Una altra, entre el juny i l'octubre de 1959. L'explicació pot raure en la mateixa finalitat del *Diari*, ja que semblaria que no és tant deixar constància dels fets vitals sinó plasmar l'evolució de la seva vida interior.

El text del *Diari* s'acaba, per voluntat del mateix Marquès, a finals d'estiu del 62, però l'autor expressa la voluntat de continuar-lo més endavant. Sembla, doncs, que el document és fruit més de la recomanació d'algun director espiritual, tot i que no ho diu explícitament, que no pas d'una pròpia voluntat. La gasiveria amb què descriu alguns esdeveniments i les llargues interrupcions sense escriure res, unit a la importància que dona als punts tractats en els recessos espirituals i les xerrades amb els formadors així semblen evidenciar-ho.

Per bé que pugui tenir una finalitat més espiritual que no pas autobiogràfica, és un document interessant per conèixer els anys finals de la formació d'un seminarista gironí d'abans del Concili. I també per conèixer, en concret, les lluites personals de mossèn Josep Maria Marquès, així com la psicologia del personatge, la xarxa de relacions personals, alguns fets biogràfics i els grans trets de la seva personalitat, que en gran part ja l'acompanyaran tota la vida.

Contextualització

Josep Maria Marquès, com gran part dels sacerdots ordenats fins a inicis dels anys seixanta del segle passat, es va passar dotze anys de vida al Seminari Diocesà gironí, la meitat en règim intern i l'altra meitat en qualitat de familiar del bisbe Cartaïà. Entre les beques i pensionats a què els estudiants amb pocs recursos i talent podien accedir hi havia la de familiar del bisbe, que era la manera menys servil d'anomenar el famul o criat. El famul era aquell estudiant que, per pagar-se la manutenció, prestava serveis diversos a la institució; en aquest cas, el bisbe escollia un parell d'aquells seminaristes avantatjats i els emprava pel servei del Palau Episcopal durant tres anys, mentre seguien els cursos acadèmics. Així, si Marquès va ingressar el 1951 al Seminari, va residir a Palau entre 1956 i 1962, molt més temps que la mitjana. Aquest fet li permeté passar llargues estones amb el bisbe, Josep Cartaïà. Un bisbe, tot sigui dit, que

comença a presentar signes de senectud, però amb qui Marquès manté una relació franca i cordial; i pel que sembla, el prelat sent una certa predilecció cap a ell⁷. Com a fet excepcional, doncs, Cartaïà es quedà el jove fàmul durant més temps del que li corresponia. El *Diari*, doncs, també dona compte de la vida i les funcions del fàmul d'un bisbe⁸.

La història del Marquès d'aquells anys és la d'un seminarista de família de pagès humil i devota, com tants altres hi havia hagut abans que ell. Aquest model de seminarista estava a punt de canviar per les transformacions socioeconòmiques, demogràfiques i religioses que s'escaurien en la família catalana durant els següents anys, que coincideixen amb els darrers anys al Seminari de mossèn Marquès i el postconcili. A diferència, però, de gran part dels joves del seu temps i, especialment, d'aquells que accedien al Seminari, Marquès tenia la particularitat que ell no havia rebut una escolarització primària reglada, sinó que havia estat instruït a casa seva, amb els seus pares. Aquest fet, però, no li impedí, ans al contrari, desenvolupar una memòria prodigiosa i assolir les millors notes del seu curs al Seminari, any rere any⁹. Al mateix, temps, durant la seva estada va impulsar l'escoltisme¹⁰.

El *Diari* és un reflex de l'itinerari formatiu d'algú que es preparava per al sacerdoci amb anterioritat al Concili Vaticà II.¹¹ Tot aspirant havia de passar una formació en un seminari. La formació no era del tot dolenta, ans al contrari, a jutjar pel testimoni dels que hi van passar durant aquells anys, per bé que era molt encarada a les ciències humanístiques i socials i les llengües

⁷ Sobre el bisbe Josep Cartaïà i Ingés (1857-1963), que regí la diòcesi de Girona entre 1934 i el moment de la seva mort, s'han escrit diversos estudis, entre els quals cal destacar: Josep CLARA. *Epistolari de Josep Cartaïà, bisbe de Girona (1934-1963)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000 i, del mateix autor, "El Bisbe Cartaïà i la repressió del 1939". A: *Revista de Girona*, núm. 85, 1978, p. 357-362.

⁸ fàmul, fàmula: 1 m. i f. Criat, criada. 2 m. Servent de la comunitat d'un col·legi religiós.

⁹ Ho hem pogut constatar en la consulta dels butlletins de la diòcesi en dos anys consecutius, on obtenia la qualificació, aleshores, de *Meritissimus Laureatus*.

¹⁰ Mn. Jordi FONT, "Una secció escolta al Seminari Diocesà. Josep Maria Marquès, cap de patrulla". A VILA i FIGUERAS. *Miscel·lània...*, op. cit., p. 535-547.

¹¹ Un intent de recollir les vivències d'antics seminaristes a la institució de la postguerra la trobem a l'obra col·lectiva: ANDREU, Esteve [et al.]. *Dominus Vobiscum: història i vida del Seminari de Girona (del 1563 al 2000)*. Girona, JJ Comunicació: Grup d'Ex-alumnes del Seminari, 2003. També deixaren memòries del seu pas per la institució de la postguerra dos exseminaristes: Josep VALLS. *Estimats germans*. Salt, 1985 i Robert ROQUÉ. *Faixa Vermella*. Santa Coloma de Farners, 2001. Tanmateix, una història de la institució encara està per fer.

clàssiques. Al Seminari s'hi podia entrar un cop complerts els 11 anys i els estudis es dividien en quatre parts: llatí, retòrica, filosofia i teologia. Els primers duraven tres anys i s'estudiaven les assignatures habituals d'una escola pública, amb llatí a partir del segon any, i música. A retòrica –cursos 4t i 5è– s'hi afegia la literatura, el grec i el francès. Aquests cursos, dits també humanístics, així com la residència, es van establir a la part nord i de llevant de l'edifici del Seminari Menor, que s'acabava de completar i que se separava del Seminari Major per un pati i, encara en els primers anys de postguerra, s'havien hagut de compartir amb la presó provincial. Després venien els quatre cursos teològics, o superiors, que es feien ja al Seminari Major i que normalment acabaven conduint a la ordenació presbiteral. A partir de 2n d'humanitats tots els alumnes havien de portar vestit talar, col·loquialment anomenat sotana, i el que anava canviant era el color de la faixa¹².

La tònica general d'aquell temps als seminaris era que la matèria no l'impartia el professorat amb més capacitació, per raó d'una especialització acadèmica, sinó per les necessitats de la casa seguint un escalafó que obeïa més a l'antiguitat, començant pels cursos inferiors, i ascendia, amb les anys, fins arribar a la teologia. De fet, era estrany trobar algun doctorat entre els professors. Un dels primers va ser Vicenç Maria Capdevila, que ho va ser per a la Gregoriana el 1962, quan Marquès ja estava a punt d'acabar els estudis.

Sense por d'equivocar-nos podem dir que el Seminari gironí no era tan sols la principal institució educativa del Bisbat sinó fins i tot de la ciutat i província de Girona, especialment pel que feia a una formació humanística i humana.¹³ El Seminari de Girona de finals dels anys cinquanta el componien uns 275 estudiants o seminaristes, tots en règim intern, excepte els dos familiars del bisbe, que dormien al Palau Episcopal, i mitja dotzena més d'excepcions. El nombre d'alumnes estava lluny del miler d'un segle abans, per bé que s'havia aconseguit el règim d'internat gairebé complet de tot l'alumnat. Els drets de matrícula el 1959 eren de 50 pessetes i la pensió ordinària de 500 pessetes mensuals, amb diverses beques per als més necessitats. A finals de setembre o principis d'octubre s'inaugurava el curs

¹² *Boletín oficial eclesíastico del Obispado de Gerona*, 1959, p. 147.

¹³ El mateix Marquès va realitzar diferents treballs d'història del Seminari: MARQUÈS, J. M. "Els estudis al Seminari (1826-1948)". *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, vol XXV-II, 1981, p. 255-267. MARQUÈS, J. M. "La diòcesi de Girona de 1906 a 1925". A: ANTÓN, Xavier [et al.]. *Església i societat a la Girona contemporània*. Girona: Cercle d'Estudis Històrics i Socials, 1993, p. 73-115. MARQUÈS, J. M. "El Seminari de Girona, de 1600 a 1939". A: ANDREU, Esteve [et al.]. *Dominus Vobiscum...*, op. cit, p. 7-29.

oficialment a l'església de Sant Martí i s'acabava a finals de juny. Els llargs mesos d'estiu els seminaristes els passaven normalment amb la família, ajudant el rector i duent casals parroquials, tret d'alguns dies de convivències al santuari-escola del Collell.

La màxima autoritat del Seminari, el rector, era el capellà besaluenc Damià Estela i Molinet (1904-1979), col·loquialment "l'Amo", per bé que Marquès mai no empra aquest sobrenom en el *Diari*.¹⁴ De fet, tots els professors hi són tractats de doctors, malgrat que aquest títol ben pocs el tenien realment. La resta d'eclesiàstics, a partir del tonsurat, ja hi són tractats amb la fórmula catalana de "mossèn". Damià Estela tindria, com en tants futurs sacerdots de la diòcesi, una influència cabdal en Marquès, així com el personal que l'assistia en la direcció del Seminari durant els llargs anys de rectorat i, en concret, durant el pas de Marquès per la casa: Miquel Bosch, Joaquim Fors, Josep M. Cases, Josep Teixidor i Joan Pons. Estela ja havia estat nomenat director de la comunitat d'interns abans de la guerra, el 1935, i, malgrat les seves idees avançades, Cartaña el confirmà en el càrrec després de la guerra, i des del 1952 fins al 1969 seria el rector de la institució¹⁵.

Quan escrivia aquestes línies Josep Maria Marquès tot just iniciava l'etapa de teologia, que es feia al Seminari Major (la part de ponent de l'edifici, i la més antiga). Durant el curs 1961/62 va començar a rebre els ordes menors, començant per la tonsura clerical, per la qual passava a formar part, ja definitivament, de l'estament eclesiàstic. Durant el curs següent, ja amb el Concili Vaticà II iniciat, Marquès culminaria el procés amb el presbiterat i el bisbe ja moribund, que no tardaria a morir.

La família té un paper important en el *Diari*, en unes relacions marcades també pel ritme de la vida al camp. Així, per exemple, en temps de batuda es veuen poc. La seva és una experiència a cavall del camp i la ciutat, d'una ciutat, Girona, llavors levítica i encara molt rural. La seva és una família ampla, on apareixen no tan sols els familiars nuclears sinó també cosins, cosins segons, avis i oncles, amb els quals té una relació assídua. La família completava, normalment, l'escassa alimentació que s'oferia al seminari a causa de les restriccions de postguerra. Les estades al mas familiar són esporàdiques, reservades a pocs cops l'any, com ara l'estiu, en els quals, a banda d'ajudar a casa amb les feines del camp, Marquès avança també els seus primers estudis

¹⁴ Joan BUSQUETS. *Mossèn Damià Estela, mestre i testimoni*. Besalú: Ajuntament de Besalú, 2011.

¹⁵ *Ibidem*, p. 60.

històrics, que presenta als certàmens marians de la Immaculada i en publica algun als *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*. La proximitat de Girona amb el poble de Vilobí facilitava els contactes amb els pares i germans, i també gaudia d'un règim de llibertat més ampli perquè era familiar del bisbe. Així, en les pàgines del *Diari* hi veiem desfilant els pares Jaume Marquès i Carme Planagumà, els germans Ponç, l'hereu, i Esperança, la petita, i altres cosins i oncles.¹⁶ D'aquests, amb qui més relació té és amb el seu cosí Joan Marquès i Suriñach (Cruïlles, 1928-2019), uns anys més gran que ell, predicador diocesà i un dels primers sacerdots diocesans a sol·licitar l'admissió a l'Opus Dei.¹⁷ Ell i mossèn Andreu Bachs, que treballa a la Cúria, l'inciten a fer-se de l'Opus.

Al *Diari* hi apareixen també les amistats, forjades al llarg dels anys de seminari però també al seu poble natal, començant pel seu rector, i màxim responsable de la seva vocació: mossèn Joan Planella i Colomer (1882-1978), rector de Vilobí d'Onyar en aquell moment, una figura cabdal per la seva orientació vers la carrera eclesiàstica. Al llarg del *Diari* hi van desfilant, doncs, els diferents professors que tenia en aquell moment (Pons, Fors, Calzada, Busquets, Teixidor, Pujol, Cases, Baranera, etc.), així com els companys de residència a Palau, fàmuls i altres familiars del bisbe (Coll, Bonet, Oller, Carbó, etc.) i el mateix bisbe Cartaïna, amb qui manté també una bona relació, com hem dit, i un afecte mutu. La imatge que projecta en el *Diari*, doncs, estaria lluny de la de llop solitari i contestatari dels seus anys finals.

El *Diari* ens informa de les fòrmules de pietat tradicionals practicades en el catolicisme del moment i, en concret, en el seminari tridentí de la seva fase final. Així, el ritme de la formació també ve marcat pels freqüents exercicis espirituals i recessos mensuals que fa al llarg de l'any, i que tenen un lloc destacat i prioritari en el *Diari*. D'una setmana de duració, els exercicis, d'inspiració ignasiana o jesuïta, consisteixen en un seguit de meditacions o plàtiques que es van desenvolupant al matí i a la tarda, dins el mateix Seminari, a càrrec de diferents mossens de la diòcesi pels volts de Sant Narcís¹⁸. Així, al *Diari* hi va anotant els punts de lluita espirituals i objectius concrets que ha de d'anar complint, com ara la confessió i, en el cas del

¹⁶ La popularitat de l'advocació a la Mare de Déu de l'Esperança, amb santuari al poble originari de Marquès i de bona part de la seva família, Cruïlles, explica la presència d'aquest antropònim tan popular en la seva família.

¹⁷ Altrament dita llavors la Societat de la Santa Creu.

¹⁸ Tal com es prescrivia a Daniel SOLÀ (SJ). *Manual del seminarista*. Bilbao: Sociedad Bilbaina de Artes Gráficas, 1906, p. 149-161 i p. 372.

caràcter, la moderació. Els exercicis i recessos són una part important del *Diari*, ja que suposen per a l'autor una eina d'introspecció que ens ajuda a conèixer millor la seva personalitat.

Com a teló de fons del document tenim la celebració del 150è aniversari dels setges de Girona (1959), que consistí en diversos actes oficials i acadèmics que Marquès va viure, malgrat la joventut, en primera persona; la mort del papa Pius XII (1958) i la successió de Joan XXIII; l'inici del Concili Vaticà II (1962), i els darrers anys de vida del bisbe Josep Cartaïà, que moriria l'agost de 1963, poc després de l'ordenació sacerdotal de Marquès, i que seria el preludi d'uns anys de canvi substancial en la forma de ser del Seminari que Marquès viuria, no ja com a seminarista, sinó com a professor i responsable de biblioteca.

La personalitat de l'autor

Com hem dit, el *Diari* és un mitjà d'introspecció i autoexamen que, per tant, ens dona moltes pistes de la personalitat de l'autor i dels trets del caràcter que el seguirien al llarg de tota la vida, i d'aquesta manera s'expliquen algunes de les seves contradiccions i frustracions futures. L'historiador i publicista gironí Carles Sapena va editar en aquesta mateixa revista un text fragmentari amb el títol "Unes memòries de mossèn Josep Maria Marquès i Planagumà, historiador i arxiver."¹⁹ Convidem els lectors que us disposeu a llegir aquest dietari de joventut, que avui publiquem, que el complementeu amb la lectura d'aquell treball de maduresa (1996-2001), malauradament fragmentari, que aquest historiador i arxiver guardava al seu ordinador. Desconeixem si n'existeix una versió posterior, més acrescudada i complementària.

El primer defecte del caràcter que reconeix és l'orgull, fruit, en part, de la seva elevada capacitat intel·lectual. De fet, ell n'és conscient i s'esforça per controlar-lo. També l'obediència als superiors és un altre punt constant de lluita. També li costa estudiar, no li agrada. Les seves afeccions, especialment la lectura, el distreuen molt de l'estudi i pateix pels resultats. És competitiu amb els premis que es convoquen en els certàmens, el principal dels qual es feia per la festa de la Immaculada Concepció. I li preocupen els diners, a vegades fins a un punt obsessiu, i estén la crítica a altres persones, fins i tot

¹⁹ *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, vol. 49, 2008, p. 421-480.

la família.

Malgrat les preocupacions, l'autor ens apareix jovial i extravertit, molt curiós, i a vegades sarcàstic, però fidel i lleial a les ordres dels superiors i a la mateixa institució a la qual consagrà la vida, malgrat que no estalvià les crítiques cap a aquesta. És també estudiós autodidacta: el veiem llegint (i traduint) en alemany, però també coneix les llengües clàssiques. Els treballs li fan perdre el nord, com reconeix, utilitzant una fina ironia: "En Banyeta és més pinta del que sembla; no em temptarà pas de fer homicidis o adulteris, però sí a projectar notes històriques sobre Vilobí." [3 de novembre de 1959]

Marquès és un lector voraç, que es passa llargues hores a la Biblioteca del Seminari, però també a les de la ciutat, aprofitant les estones lliures que li proporcionen els encàrrecs que ha de fer pel bisbe. Llegeix, a banda d'història i teologia, *Un senyor de Barcelona*, de Josep Pla; *Cartas de Celestino VI a los hombres*, de Giovanni Papini; *Dios ha nacido en el exilio*, de Vintila Horia; *A cada uno un denario*, de Bruce Marshall, entre molts altres que no esmenta. També li agrada el cinema, i fins i tot participa en el rodatge d'un documental sobre el claustre de la catedral juntament amb Joaquim Puigvert. No hi amaga, tampoc, un pregon catalanisme, manifestat no tan sols en l'ús de la llengua catalana per escriure un diari espiritual –fet no tan habitual en els anys de plenitud del franquisme– sinó pels comentaris, a vegades sarcàstics o burletes, sobre les autoritats i professors i l'obertura política que sempre manifestà.

Si el dietari de joventut és un autoexamen rigorós d'un jove seminarista, en procés de formació, en el moment en què encara no s'havia desvetllat plenament la seva vocació, les memòries de maduresa, en canvi, mostren un capellà amb moltes facultats intel·lectuals, aïllat i crític amb la jerarquia, amb alguns dels seus companys de carrera i amb els responsables del patrimoni cultural de la diòcesi de Girona. Marquès també estava preocupat «no tant per la disminució de gent a les esglésies com un altre fet, que en llenguatge capellanesc s'anomena secularització o postcristianisme. Poc importen els noms, sinó els fets. Uns fets que no puc descriure de manera objectiva, perquè m'afecten». A les seves velleses va sentir l'angoixa de no ser prou comprès. Potser no tota la culpa era dels altres. Tenia unes conviccions artístiques, culturals i morals apassionades. Sovint no escoltava els seus interlocutors perquè vivia segons la pròpia llei i criteri.

En el text de joventut, Marquès ja apuntava maneres. Era sobri en els gustos, de família pagesa senzilla. A voltes ens fa pensar en el Verdaguer seminarista que estudiava a Vic amb moltes privacions socials i econòmiques. Li agradava llegir, el cinema, la natura, el món dels animals...

El text ens mostra un jove caçaire que persegueix tota cosa amb un esperit indomable, convençut, amb mil raons, del camí que havia de prendre. Vivia amb fervors els exercicis espirituals als quals era periòdicament convocat. Tenia un expedient brillant, fou dels millors entre el jovent lletraferit del Seminari. Guanyava gairebé tots els premis als quals tirava. De jove i de gran les seves reflexions no deixen de ser revelacions d'una ànima polièdrica, encara mal estudiada. Aspirem que el text que avui publiquem ajudi a entendre'l i estimar-lo millor, com a capellà, arxiver i historiador i home compromès amb l'Església i la societat del temps que li va tocar de viure.

Normes de transcripció i d'edició

Com a regla general, respectem escrupolosament el text. Regularitzem l'ús de les majúscules i minúscules, els signes de puntuació i l'accentuació de les paraules, corregim les errades mecàniques més evidents. Desenvolupem les abreviatures. Posem entre claudàtors els nostres afegits, indiquem amb un interrogant quan un mot o una construcció és il·legible. No hem estalviat, doncs, a peu de pàgina, les notes que puguin ajudar a aclarir qui són les persones que hi surten esmentades, notes de lectura i conceptes teològics o històrics que ens han semblat d'interès. Deixem els subratllats que figuren a l'original.

Hem apuntat aquests castellanismes, molt presents en la parla i també en la llengua escrita informal de molts gironins de llavors: «adelante, además, agarrada, alfombres, armonio, asuntos, cruz, cuento, despedida, despedir, enterar, espetar, estruendo, estupendo, estupendos, follón, frescales, hermanites, latós, jugarreta, mortificaciones, ojo, ola de fred, paquetilla, patidifús, pessetero, plaç, quitamanchas, rato, recader, recados, regalos, respingo, sombra, sopetón, tacaños, tanto, traje, xasquejar, xisto». Vegeu el *Vocabulari de les comarques gironines*, a cura de Fèlix i David Casellas (Barcelona: La Busca, 2003).

També aquestes locucions i frases fetes: «ajupir la cresta, anar peixet, *echar una cana a l'aire*, guanyar-se les garrofes, saber tornar les peres, necessari com el pa que menjo, molts de morros, peix com una tòtila, quin dia més burro, ser un pinta, fumar com un carreter, tenir quartos, ola de fred, viva la pepa!, d'Herodes a Pilat i de Pilat a Judes». I l'els llatinismes: *species facto, medice cura te ipsum, confiteor et recognosco* i molts altres que n'hi ha, derivats de la seva formació teològica.

Per motius d'extensió, hem hagut de partir el diari en dues parts. En

aquest article oferim la primera part, que comprèn des d'abril de 1958 fins a desembre de 1959, i es clou amb un àlbum fotogràfic de l'època de seminarista.

TRANSCRIPCIÓ DEL DOCUMENT²⁰

[1958]

//p. 1

[continua d'una anterior] de la 1 de la nit xerra tant a familiar que es diu D. Jesús Gregorio.

9. Dimecres. Continua el senyor bisbe de [aquí hi ha un mot de difícil lectura] molt xalat. Vespre xerrada i fum. Hi ha en Joan Muret i la Pepita Guasch²¹.

10. Dijous. Tothom fora i comencen les classes.

11. Divendres. Dia gris i plou. Ja n'hi ha prou de fer trampa a Déu. Arreglar això.

15. He anat doctor Bachs²². Pitar²³ de valent.

25. Doctor Estela fa magarrufes²⁴ amb això de doctor Bachs. Adelante.

29. Veig que haig d'estudiar més. En Manel²⁵ ha dit molt bé la lliçó. Me descuido molt de les coses. Arreglem Sant Domingo [sic]²⁶. Veiam quan a casa portaran lo del passaport. Aquest estiu dues excursions. Però penso més en les excursions que en l'estudi.

30 abril [en blanc].

²⁰ Agraïm a mossèn Salvador Coll, Xavier Carbó i Albert Marquès haver-nos ajudat a situar personatges i fets.

²¹ Casada amb en Joan Cartañà Muret, fillol del bisbe. [Nota de X.C.]

²² Andreu Bachs i Mach (Girona, 1928-1993), canonge de la catedral, ordenat el 1952. Impulsor de l'escoltisme, secretari de la Cúria i membre de l'Opus Dei.

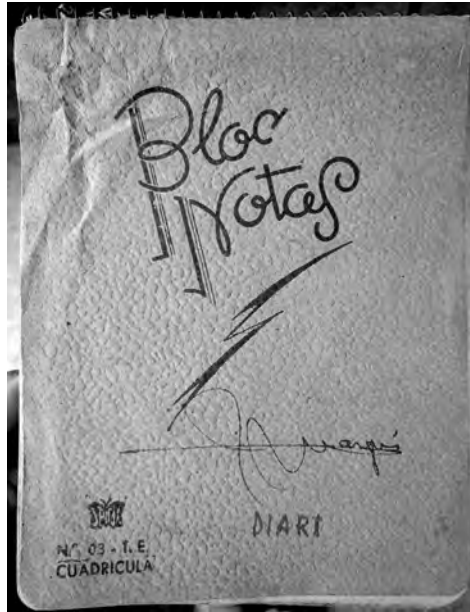
²³ Aquí pot tenir dos sentits: 1. Posar-se a treballar amb ganes. 2. Es diu quan hom sol·licita accés a l'Opus Dei.

²⁴ Ganyotes de burla.

²⁵ Manuel Pujol Basco era del seu curs.

²⁶ No sabem si es refereix a l'edifici proper que llavors hostatjava el Govern Militar de la província, avui Facultat de Lletres de la UdG.

Portada de la llibreta que conté el diari de 1958 a 1962. Fons família Marquès – Rigat.

9 Maig, divendres²⁷. Faig fer passaport. El doctor Fors²⁸ (jo li he dit si volia que continués Schelling²⁹ i diu que ho faci el teu company de casino). Conseqüència: callar més i estudiar més que haig de treure un 9, i ojo pel carrer i pitar més de vida espiritual. // p. 2

21 Maig, dimecres. Tinc ja el passaport i ara vaig pel visat espanyol diuen que han tancat la frontera. De moment m'he compromès a anar al campaments dels Arcs³⁰ el 15 de juliol 1958-50 pessetes. Aprofitaria per anar [a] Castellfollit i per fer una caminada. 50 quilòmetres a veure si es resistiria. Estudiar més i fer diari. Es feu excursió [a] Lourdes.

Octubre 1958

²⁷ El 1958 el 9 de maig queia en divendres.

²⁸ Joaquim Fors i Blanch (Canet de Mar, 1895-1983), professor i canonge.

²⁹ Possiblement Friedrich Wilhelm Joseph (von) Schelling (1775-1854), filòsof alemany.

³⁰ Els Arcs, dins el municipi de Santa Pau, a la comarca de la Garrotxa. Era la seu de Casa de Colònies del bisbat de Girona. A la Font del Padri, però, s'hi feien molts dels campaments d'escoltisme (i moviments similars) de les parròquies. [Nota de X.C.]

13 dilluns. Res de nou. Troba a mancar³¹ diners. Benaurats els pobres d'esperit. Doctor Fors una pregunta indirecta. Òptima! Mossèn Ramon³² una dificultat i s'ha enfadat!

17 divendres. Hem fet el funeral pel Sant Pare³³. La catedral pleníssima. Un dia veiam quan treuran aquest guardarrobes —referint-se a l'orgue. El doctor Estela ha fet el sermó llegint. Tarda festa. Em preocupa lo del retaule. L'he donat el dibuix a en Vert³⁴, he portat dos detalls a can Sans³⁵ i he anat a veure-ne de semblants al Museu. Doctor Fors m'ha preguntat a la única classe: peix vatja? i ha d'estudiar *més*?

19 *Domund*. Vaig estrenar el trajo gris i la corbata. Ai el món! //p. 3

22 dimecres. Estic passant uns dies bastant dolents. Estudio poc. Potser per falta de salut, potser per ganduleria. Veig que els altres se saben bé la lliçó. Sort que els professors no em pregunten!

23 dijous: avui he estudiat amb fieresa però lo secundari i a classe doctor Fors anava peixet.

24 divendres. Senyor bisbe fora. V[ist-i]P[plau] mossèn Salvador a Banyoles, Sant Martíà no he estudiat filosofia perquè a la tarda no he anat a classe.

Hem dinat bé i ens hem burlat de la senyora Rosa³⁶. En canvi, a la tarda ha vingut en Jordi Portells i m'he fixat que jo no li sabia tornar les peres. Un altre dia m'hi faré amb això.

26 dissabte [aquell any queia en 25]. Abans d'anar a dormir hem rigut molt.

27. Dia de la distracció. En efecte al dematí: havia [il·legible] certificat del senyor bisbe per Valls, i recordo que ahir l'havia sentit parlar de lo que tardaven les cartes a arribar-hi. Me n'he distret i per mala sort després de dinar he demanat el resguard. Sort que jo no hi era.

A la tarda hi havia recés³⁷ de capellans i jo no ho sabia però com no hi

³¹ L'original diu "manquem". Corregim segons sentit.

³² Ramon Baranera i Roca (Hostalets de Bas, 1918-1987), prevere i administrador del Seminari des de 1945 i catedràtic, va substituir mossèn Joan Gironès com a professor de ciències.

³³ El papa Pius XII va morir el 9 d'octubre de 1958 a Castel Gandolfo (al sud-est de Roma), la residència d'estiu dels pontífexs.

³⁴ Joan Vert Ros, seminarista de Llagostera, company del seu curs.

³⁵ Fotografia Sans de Girona?

³⁶ Rosa Davesa, la cuinera de Palau. Tenia un nebot capellà, Pere Davesa, a Vic.

³⁷ Mitjà de formació que consisteix a dedicar un temps per a aprofundir en la pròpia vida cristiana, fer examen de consciència i reflexionar sobre els pecats.

havia parat atenció he marxat del Seminari tard i ja em trobo amb el senyor bisbe a mig camí. No val a badar. //p. 4

28. *Annuntio vobis gaudium magnum... habemus Papam... eminentissimum ac reverendissimum. Aripelum Josephum, Cardinalem Roncalli... qui sibi imposuit nomen Joannem* (Joan 23)³⁸. Eren les 6 de la tarda. Pius XII havia mort el dia 9 d'octubre, a les 4'52 del matí. L'església ha estat orfe 19 dies, 12 hores.

29. Sant Narcís. Volta per Girona. Exercicis. //p. 5

Dia 5 de Novembre.

Han acabat els Exercicis. Fer bondat. Jugar net. He comprat llibres i 2 xuixos que hem menjat per sopar. Resulta interessant analitzar el meu procés psicològic al comprar un llibre. Sempre demano el que no vull comprar, i compro el que he demanat ja fa dies. (?)³⁹

6. Fins a les 12 discutint de teologia amb mossèn Salvador. En Ponç⁴⁰ ha tornat de Saragossa, on era des de no sé quan. Li he llegit una carta molt apostòlica d'en Manel⁴¹ de Cruïlles. Les meves no ho són tant.

Caixes a [aquí hi ha un mot il·legible] amb el senyor bisbe.

7 novembre. Dematí he anat a confessar, després de 2 mesos de no anar-hi. Demano a Déu que no em torni a passar. Mossèn Ramon està malalt i això és un descans. He anat a buscar *A cada uno un denario*,⁴² a la Biblioteca Pública i és molt verd, además que he perdut tot l'estudi.

Lliçons: 1a. Abans d'agafar un llibre, mirar la moralitat. 2a. No agafar-ne en dies que haig d'estudiar, perquè caic. Fóra l'ocasió!

8 nov. Segons en Larmendia⁴³ aquell llibre és per persones *un poco formadas*. El llegirem. Continua mossèn Ramon malalt, no ha vingut ningú de casa. Em costa una mica portar-me bé. //p. 6

9. Han vingut en Pepito i la Trinitat portant aquell nen de cara de mico,

³⁸ Es tracta de l'aclamació pública de l'elecció del nou Papa, Cardenal Giuseppe Roncalli, Joan XXIII.

³⁹ Signe d'interrogació a l'original.

⁴⁰ Ponç Marquès i Planagumà (Cruïlles, 1937), germà gran de Josep Maria.

⁴¹ Cosí germà, fill de l'oncle Josep M. Marquès i germà de mossèn Joan Marquès.

⁴² Obra de Bruce Marshall.

⁴³ Es deu referir al pedagog i jesuïta basc Antonio Garmendia De Otaola-Urrutxi (1905-1971), autor, entre altres obres, de *Lecturas buenas y malas a la luz del dogma y de la moral*, publicat el 1949.

en José Miquel, que té 1 any i es tira a terra com una pilota de goma⁴⁴. En Ramon⁴⁵ molt caritatiu a l'hora de dinar m'ajudava a servir-los. He passat en net apunts del doctor Fors.

10. A la tarda el doctor Fors ha fet una al·lusió a la meua afició a dormir. He fet encàrrecs per en Martí. He tallat els cabells al vespre hem baixat les estufes. Al migdia ha vingut mossèn Jordi⁴⁶ i ens ha estat $\frac{3}{4}$ donant llauna i Germans Caríssims!... He arribat massa tard al palau després classe tarda. Eren les 6.

Ha vingut en Ponç. M'ha dit que em devia 200 pessetes jo no hi comptava pas.

11. Sant Martí, festa. Dematí ofici. En Solés⁴⁷ ha fet la carta Würzburg⁴⁸ per la flauta però al portar-la a correus i ja hi era m'he adonat que no portava la cartera (despistat). A la tarda hem posat les estufes i netejat la xemeneia. Tarda plena però no he estudiat gens. Ha vingut Ponç.

Malalt, els vespres vaig a dormir sense fer diari, perquè he pres aigua calenta i em refredo.

15. He anat a casa mossèn Salvador a dinar. Casa bonica, gent estupenda. // p. 7

19. El doctor Fors ha estat, ahir i avui, constipat. He comprat un llibre de sopetón: hi ha que veure els càlculs que es fan quan es tenen unes miques de quartos.

22. Plou tot el dia, el pare⁴⁹ m'ha donat 500 pessetes.

24. Ha vingut en Ponç. Va venir ahir. Estem dissecant el periquito. Em tinc d'acostumar a fer aviat els recados que em donen. Saguer- Mundet-Costa Bofill- Vert- Giral.

25. Doctor Fors hem fet vetllada Santa Caterina.⁵⁰ Negro-Spirituals (sic)

⁴⁴ Són familiars de sang del bisbe Cartaña: Josep Cartaña Carré, enginyer industrial casat amb la Trinitat Mantilla, era el més estimat del Prelat. [Nota de X.C.]

⁴⁵ Es tracta de Ramon Oller i Hereu (1940-2020), llavors encara seminarista, "l'amic de l'ànima", que també va ser fàmul del bisbe amb ell durant un temps.

⁴⁶ Podria tractar-se de mossèn Jordi Carrera i Savall (1919-2006), llavors missioner de Casa Missió de Banyoles.

⁴⁷ Joan Solés Pujol, de Llagostera, s'incorporà al curs de JMM el curs 1954-1955. Més tard es passà al Russicum per preparar-se com a capellà de ritus bizantí i exercí pastoralment a la URSS.

⁴⁸ Ciutat de Baviera, a Alemanya. Són famoses les flautes de Dordrecht i de Würzburg.

⁴⁹ Jaume Marquès Sureda.

⁵⁰ L'hospital.

interessants. He gastat 40 pessetes. Valdrà més posar-los a la caixa. Volia anar a veure doctor Bachs i no hi era.

26. Tampoc hi havia el doctor Bachs. Mossèn Benjamí⁵¹ ha obtingut les primeres fotos amb la duplicadora⁵² que li va arribar ahir. En Ponç ha vingut 2 vegades.

El doctor Fors va de pressa a explicar allò de les varies formes substancials i passen a de *vita*...[mot il·legible, sembla un llatanisme filosòfic]

27. He fet festa, celebrant la coronació del Sant Pare⁵³ i jo he treballat bastant. //p. 8

El 28 a la tarda i el 29 me'ls he passat al llit amb un bon constipat de nas, m'han tractat bé les monges.

Dia 30. A la tarda al Seminari em [incomprensible] Pare Mariana que hi he disfrutat.

Dia 1 de desembre. Al dematí hem fet un ofici-felicitaçió al doctor Bachs carregant-li la gran cruz de la carpeta (i a fe que ho és) ens ha donat 2 caramels a cada 1. He fet 1 recado a en Saguí. A tots els professors em presentava com exmalalt. Ha pujat en Ponç. Hem fet francès.

Dia 2. Mossèn Salvador té una regla de calcular nova. Avui volia anar a confessar (fa 3 setmanes i hi ha anat en Ramon demà és sant Francisco Xavier i tampoc hi puc anar he fet recados migdia i vespre, això es torna crònic).

Dia 3. He anat a buscar els *Christmas* del curs i altres recados. Això ja dura massa. Sé que he tret el premi de la Congregació. Les monges del costat fan festa. Han portat bunyols de poma hem tingut alguna agarrada amb la senyora Rosa. Jo crec que he guanyat seria bo saber què en pensa ella.

Dia 4. Un tanto bo. Aquest vespre he canviat el tovalló al senyor bisbe, que en Ramon s'hi havia descuidat al migdia. No sempre s'ha d'ésser distret, carai! //p. 9

Dia 5. He anat a veure el doctor Bachs. hem parlat:

⁵¹ Mossèn Benjamí Bonet i Pàmies (Maspujols, 1912-2006), prevere i canonge, aleshores majordom de Palau.

⁵² Existia una màquina duplicadora de fotografies. Mossèn Benjamí tenia tot un equip de revelar fotografies.

⁵³ El papa Joan XXIII va ser coronat el 4 de novembre de 1958 a la basílica de Sant Pere del Vaticà.

Grup de seminaristes en l'any que feia el servei de menjador (4t d'Humanitats), a 14 anys. Marquès és el segon per l'esquerra, amb alguns companys de curs. Fons JMMP – Diputació de Girona.

1. Presència de Déu⁵⁴. Continuar. Sagraris. Demanar per intencions concretes.
2. Mortificació. Aquest Advent portar el cilici des de que m'aixeco fins al final de la missa.
3. Vida litúrgica. Meditar els responsoris⁵⁵ de després de les lliçons de Maitines dels diumenges d'Advent a les Témpores jo sacerdot - Jesús ve al món a redimir.
4. Lectura Espiritual. Fer-la abans de començar a estudiar, i així no la deixaré.
5. Confessió. Pensar en l'aspecte positiu, de font de gràcia, i especialment de gràcia per vèncer els pecats que s'acusen. Setmanal. dijous.
6. Pobresa. Quan pensí massa en els quartos fer un almoïna, quant cobri,

⁵⁴ Subratllats a l'original.

⁵⁵ «Oracions que es diuen després de les lliçons de matines, de les quals resa o canta la primera part el cor, la part central un cantor i després el cor repeteix la primera part o un tros d'ella.» (DCVB)

p. ex. del 3, 4 o 5 % i fer-la a qui no me la agraciï, caixeta de les Conferències Caputxines...

Hi tornaré dia 19.

Dia 6. Tarda recés: he anat a Caldes. Mossèn Ramon a classe ha explicat *xisto*. Plou. He vist la mare, la tia Francisqueta i l'oncle Lluís⁵⁶.

7. Hem fet fanal: en Ramon una mitra i jo un de bonic, tota la tarda fent-lo i el senyor bisbe no ens ha donat res.

8. La Puríssima. Plou tot el dia a la tarda al seminari, cine "Los traperos de Emaús⁵⁷" ... //p. 10

Dia 9. Premi: 300 pessetes i el treball l'han elogiat una mica.

Dia 10. Això d'haver d'anar a estudiar altra volta després de festes no va gaire bé i pitjor amb la perspectiva dels exàmens. El senyor bisbe llegirà el meu treball.

Dia 11. Dijous i festa la tarda. S'acosten exàmens. He guanyat un *tanto*, doncs ha estat la primera vegada que fa només una setmana que m'he confessat i ja hi torno, això d'almenys 3 anys. Ara vaig a insistir en diligència, educació i altres coses. Cal treballar.

Dia 12. Doctor Estela m'ha fet un sermó sobre la vanitat dels elogis, i que molts són de compliment, i altres que [aquí hi ha un mot il·legible] que no hagi rebut, i que un home inflat fa el ridícul.

Dia 13. No faig diari.

Dia 14. He estudiat bastant preparant els exàmens trimestrals. Ha vingut en Ponç.

Dia 15. En Ponç m'ha portat unes bones sabatasses per l'hivern. M'he fixat que el senyor bisbe ha posat el meu treball damunt d'una cadira i el comença d'enterrar de papers. Vanitat de vanitats.

Dia 16. En Ramon està malalt, té mal de cap⁵⁸. //p. 11

17. Continua en Ramon malalt. En Ponç ha vingut a buscar la ràdio.

Vacances de Nadal. Del dia 26 de desembre al 1 de gener. Arribar cap a fer naps -hi he anat 3 dies- i cantar vespres. 2 vegades m'ha convidat mossèn Mario⁵⁹ i jo a ell una a menjar galets. He acabat d'arreglar la ràdio. El dilluns vàrem anar amb mossèn Mario a donar un vol a peu cap a Busquets on vàrem

⁵⁶ La mare era Carme Planagumà. Els oncles, Lluís Marquès (germà del pare) i Francesca Lladó, esposa de l'anterior, vivien a can Baldiri de Vilobí d'Onyar.

⁵⁷ Pel·lícula dirigida pel francès Robert Darene (1954).

⁵⁸ Possiblement.

⁵⁹ Màrius Busquets i Jordà (1935), fill de Vilobí d'Onyar i futur bisbe-prelat de Chuquibamba, al Perú, de 2002 a 2015.

veure els estanys a Vallcanera, on no varem trobar a mossèn Joan, el rector nou.

Portàvem uns cartutxos que havien estat de mossèn Joan⁶⁰ que va ésser rector de Vilobí abans de la guerra i el varen matar els rojos i la Catarineta va donar a M. Mario, jo en vaig tirar un a un pinsà i va petar un estruendo que em va espantar. Es veu que la pólvora vella fermenta. El cert és que vaig matar el pinsà. El dia després de sant Esteve al dematí vaig matar una merla darrera de casa amb un tiro de cartutxo blindat tirat amb el xoc a uns 10 metres, me li vaig emportar el bec.

El dimarts vàrem anar a Cruïlles amb l' Esperança⁶¹ que no hi havia anat mai, a matar porc, no he vist mai ningú més emocionat que la Teresa que ara està casada a Cal Alsina. La Esperança és força badoca. //p. 12

Vàrem tornar amb la tia Francisqueta i les nenes⁶². Vaig parlar amb l'oncle Josep i em va emocionar amb el seu seny i el no volguer afirmar ço que ell no havia vist. En Manel molt mainader.

El dia 2 al dematí vaig tornar a Girona amb en Jesús Planella de Cogolls⁶³ que -sí, senyor- havia anat a Cursets i em va explicar coses: si el rotllo dels capellans sols, de la Eucaristia i els sacrílegs, etc. És una cosa estupenda, i el seu esperit, de servei.

El tio Ramon és operat d'hèrnia a la clínica Girona número 20. A aquell corredor en l'any passat hi he anat a veure a l'Esperança de Cruïlles, a l'Angelina, en Manel Serra⁶⁴ i ara ell i em penso que algun altre i tot, però ara no recordo qui.

[1959]

Gener 4, diumenge. M'he passat quasi tot el dia ajudant a corregir fundacions al doctor Bachs i fumant con un carreter. He fumat almenys 6 cigarros i un puro que era meu, bo m'estic convenent de lo útil que és un pipa. Veig o em sembla que el doctor Bachs exagera contra mossèn Tortós

⁶⁰ Mossèn Joan Pujol i Campmol (Garrigàs, 1863- 1937).

⁶¹ Esperança Marquès i Planagumà (Vilobí d'Onyar, 1942), la germana petita de mossèn Josep Maria.

⁶² Francesca Lladó i Lluís Marquès tenien tres filles: Dolors, Esperança i Montserrat.

⁶³ Poble que pertany a les Planes d'Hostoles (Garrotxa). Jesús Planella Arnau era germà de Francesc Xavier Planella Arnau, que va ser capellà, un curs davant de JMM. [Nota de X.C.]

⁶⁴ Llavors seminarista, fill d'Aiguaviva, es va secularitzar.

Tocant la flauta amb Xavier Carbó, també com Marquès familiar del bisbe. 1961.
Fons JMMP – Diputació de Girona.

les faltes⁶⁵. Jo no predico però si fos jo no en parlaria tant ni diria tantes coses. He llegit un tros del llibre Pío X de Javierre⁶⁶ (...) // p. 13

(...) perquè el senyor bisbe ha anat a Boadella a la tarda. Però després ha tornat abans de jo tornar el llibre i l'he hagut d'anar a tornar al tancar les finestres. Valdrà la pena de llegir d'una vegada aquest llibre i treure-ne alguna fitxa.

5 Gener, dilluns. He anat a veure les obres de darrera la catedral. Treuen la teulada de sobre (?) i absis. Ne treuen terra que hi era posada en temps dels francesos per les bombes. Al mig de la terra hi resten ossos. Es veu que venia del cementiri. Tarda plena de feina.

6 Gener. Els Reis han portat 6 mocadors. Ha vingut en Pere de Maçanet, el nebot del senyor bisbe i senyora, i la nena molt espavilada que es diu Anna Maria. A la tarda el senyor bisbe ha anat a Vilanna i jo a ensenyar el Seminari a en Carlos Gri⁶⁷.

Havia convidat per segona vegada a aquell Salvador que treballa a la

⁶⁵ Narcís Tortós Badia, que fou rector de Porqueres.

⁶⁶ Llibre de José Maria Javierre Ortas. Barcelona, 1952, segona edició.

⁶⁷ Carles Gri Casas (Girona, 1940). Actualment monjo benedictí.

[il·legible] i no ha vingut. Tornant al Palau hem trobat a mossèn Mario i hem vist tot el Palau i després mossèn Mario s'ha quedat a donar-me notícies molt bones que el senyor rector de Vilobí se'ns torna jove. // p. 14

Dia 7. Ha arribat en Ramon. He fet projeccions i el senyor bisbe està malament de la vista: s'hi acostava i llavors es feia sombra. La nena em marca els mocadors dels reis. Mossèn Mario marxa. Li he fet recados.

Dia 8. Comencen classes. Gràcies a Déu, la última cosa de la ràdio, ajustar, ha estat feta. S'ha acabat aquest mal de cap i gastar *quartos*.

Dia 9. Ve en Ponç a afaitar-se. He fet tots els recados del tribunal.

22. Ja fa dies que no faig [inacabat].

28. Ens han robat el tocadiscos.

29. Humilitat *¿qué gana un mendigo porqué otro mendigo lo alabe?*

Doctor Bachs: examen particular de petites mortificaciones i serà indirecta presència de Déu. A ell excuses no. A mi tampoc. //p. 15

Febrer 26. De matí ha marxat el pare Agatangelo, que havia arribat ahir⁶⁸. Han vingut en Sitjas i en Manuel Serra a demanar a mossèn Benjamí els clixés d'esglésies i apretant apretant han aconseguit la ampliadora i tot. Tarda a Caldes.

He tornat de franc, gràcies a que anava parlant amb un home, tot i que tenia ganes de llegir un llibre que portava, i esperant que faltava una hora, ha resultat ésser un ferroviari i m'ha convidat a pujar a un tren de càrrega i he arribat abans a Girona. Al despedir-nos li he dit que era seminarista.

28. Tarda. He anat a buscar un clixé a Can Pla i m'ha ensenyat el taller. Molt bonic.

Març 1. He anat a portar al doctor Estela el resum de l'enquesta, no me n'ha fet pas comentaris perquè tenia pressa. Llàstima que per això jo amb prou feines hagi estudiat.

2 dilluns al matí cap a classe peix. Tarda faig recados. Encara que hagi utilitzat la bici, resulta que acabo a les 7, per tant demà peix! //p. 16

3 dimarts. En Ramon té bastanta més punta que jo. La senyora Rosa

⁶⁸ Agatangelo de Carpaneto da Langasco (1904-1976) va ser religiós caputxí. Des de 1947 era membre de la Comissió Pontifícia, que s'encarregava dels nous instituts seculars. Agatangelo va haver d'assumir el tema de la legalització de l'organització laica cristiana Casa Nostra, fundada per la banyolina Magdalena Aulinas i que havia estat obstaculitzada pel bisbe Cartaïà.

deia que no xerraria que empipàvem [o en pujaven] i jo li hauria negat (?) la paraula i ell dir-ho (?) quan parli ja la contestarem però no iniciar cap conversa.

4 dimecres. He anat doctor Bachs, he de fer mortificació, redempció i meditació. Vespre senyor bisbe parlava que 3 Teologia va ésser l'únic que va tenir *Meritissimus* amb punt.

7. Sant Tomàs. Humilitat. No he tret el premi. He ensenyat el Seminari a en Ponç i en Francisco de Cassà⁶⁹. La vetllada boníssima. El senyor bisbe s'ha emocionat i un dia de festa. Al vespre mossèn Benjamí ha dit al senyor bisbe que ja no era d'en Franco (!!). Ha batejat el senyor bisbe a dos néts del governador, Álvaro i Darío. El governador m'ha xocat dues vegades: la una, al arribar i marxar i 25 pessetes.

En Manel de Cruïlles va estar malalt al número 17 de la Clínica Girona. Mossèn Salvador va venir a casa. //p. 17

1959. Abril 19. Diumenge.

Ahir vaig anar amb el doctor Bachs.

Vàrem quedar: 1. que l'oferir una obra abans de començar-la fa que el que es baixi de fervor mentre es fa la obra no faci disminuir el mèrit si és per fragilitat humana. I per a fer cada obra tens la gràcia acumulada de l'anterior. D'aquí la importància de l'oferiment d'obres al matí i abans de cada obra. Serà l'examen particular.

2. Tinc d'aprendre [sic] a estudiar. Aquest estiu faré algun treball per això.

Història melodramàtica

Un bon dia un seminarista que es deia Josep Maria Marquès va fer un treball sobre els *Sitios* de Girona. El treball va ésser premiat amb 300 pessetes i el jurat qualificador (doctor Marquès)⁷⁰ ne va parlar molt bé.

L'obra estava tan bé que ja quasi es mereixia la publicació. De fet, el Pare Coll es va interessar per ella, jo vaig dir a en Codina i en Ferrer⁷¹ que hi havia la possibilitat aquesta de publicació dintre l'Institut d'Estudis Gironins i fins

⁶⁹ Francisco Abel Planagumà, de Cassà, era un cosí segon per part de mare. [Nota d'A.M.]

⁷⁰ Jaume Marquès Casanovas (Sant Martí Vell, Madremanya, 1906-1992) fou eclesiàstic i historiador, cronista, canonge, director de l'Arxiu de la Seu.

⁷¹ Coll era dominic i era habitual del Seminari, ja que hi anava a confessar els seminaristes. Àngel Codina Giol (després benedictí) i Xavier Ferrer Mir, rector de Cadaqués, companys de curs. [Nota de X.C.]

pensava a qui hauria de dedicar “separates”.

Però el doctor Batlle⁷², flemàtic com ell, no en fa pas gairebé cas. Jo creia que era investigador únic i ara resulta que el senyor Mirambell⁷³ //p. 18 també ha fet un treball similar. Si s’ha de publicar algun, és clar que serà el seu i no el meu.⁷⁴

Tenim, per tant, que he caigut del burro.

Història de la quiniela

Aquesta és de “suspense⁷⁵” i només li falta el desenllaç que vindrà dijous vinent. *L’Species facta* és com segueix: un dia jo vaig a la Biblioteca pública i hi trobo unes quinieles sobre els *Sitios* de Girona. Concurs 1000 pessetes de premi. Jo la faig. Llavors parlem amb mossèn Salvador⁷⁶. Ell creu que lo millor és que, com hi haurà molta gent, que jo demani firmes al meu curs ço, que crec que no n’hi haurà tants.

Bé, al final tiro dues quinieles, i les 20 (o 10?) que havia portat dic: com que tampoc ho trobaran, les repartiré als seminaristes.

Com que tampoc trobarien les restants, als del meu curs els hi vaig contestar 15 de les 20 preguntes. Llavors vaig veure que em trobaven les demés amb facilitat. Jo vaig anar amb el doctor Noguier⁷⁷ i li vaig pregar que no els hi digués als del meu curs. Crec que els hi va dir lo d’en Rubireta. Ells es varen manejar per anar a *veure* la Diputació si hi havia el quadro de les Heroïnes (en Ferrer tot ell, el pessetero) i ell va anar a preguntar al doctor Batlle lo dels //p. 19 versos llatins. Abans de que em trobessin aquests vaig patir com una cabra veient que se m’escorrien les 1000 pessetes. És que realment sóc un pessetero: sembla mentida.

Ara ja ho tenen tot però jo he caigut del burro: primer error: creure que quasi ningú ho trobaria, i resulta que al Seminari molta gent la fa i la deu haver trobat. Jo, preveient això, hauria d’haver demanat firmes. Segon error: fer lo mateix, repartir enquestes pel Seminari. Si no sóc jo, segur que del

⁷² Lluís Batlle i Prats (1909-1983), arxiver municipal de Girona entre 1939 i 1979 i membre corresponent de l’Acadèmia de la Història de Madrid des de 1946.

⁷³ Enric Mirambell Belloc (1922-2020), llavors director de la Biblioteca Provincial de Girona.

⁷⁴ Finalment acabaria publicant en un article la documentació de base de l’estudi: MARQUÈS, Josep Maria. «La Iglesia de Gerona en la defensa de la ciudad durante los sitios de 1808 y 1809”. *Annals de l’Institut d’Estudis Gironins*, 1959, vol. 13, p. 205-356.

⁷⁵ Anglèsisme.

⁷⁶ Possiblement Salvador Coll i Company (Banyoles, 1932), ordenat el 1955, també llavors familiar del bisbe i oficial de la Cúria.

⁷⁷ Tomàs Noguier Musqueras, consiliari de la congregació mariana, convocant dels Premis.

meu curs no en fa cap i dels altres ben pocs.

Jo vaig repartir per dir: veieu això que no sabeu, doncs jo ho sé. Em pensava que no en sabien tant. Des d'ara pensaré que ho saben tot; *donec probetur*.⁷⁸

Mentre ells feien la quiniela m'he fet un tip de patir, fins he anat a treure-los-hi documentació de la Biblioteca del Seminari. Això sí, he sabut fer bastant el morro fort i només vaig engalufar-los⁷⁹ en lo del monument que vaig dir que no i era que sí.

Ara en canvi ja he anat sentant-me i fins és possible que demà m'hi facin portar les respostes a la Biblioteca. Ahir me les varen ensenyar i preguntar si estaven bé i jo els vaig haver de dir que sí, però estic segur que vaig quedar bé, sense perdre la compostura i fer negatives inútils.

Vaig jutjar malament de les //p. 20 circumstàncies. Ara ja no m'empipen massa amb lo de les 1000 pessetes i no tinc pas esperança. Per això em dedicaré a fer passos per saber què diu aquella de Vilobí, que mossèn Joan diu que em donaria 100 o 500, no ho recordo, per saber-ho. És clar que continuo essent pessetero però les aficions no es treuen en un dia, i además dels *quartos* ja en faria bon ús.

Veig que calen fer aquestes coses.

Lectura espiritual

Examen particular

Confessió setmanal

Orgull

1959, abril 20 dilluns. Marxa la senyora Consuelo⁸⁰, la Maria Teresa⁸¹ (que va clavar, marejada, una sèpia al barret de mossèn Benjamí) i la Maria Concepció⁸².

22. Dimecres. Bodes de plata del nostre bisbe. De matí cap a posar alfombres, portar l'*armonio*⁸³ [sic] de les monges que han vingut a cantar. Nosaltres ens hem mudat però hem hagut d'anar a classe. Al migdia ens han

⁷⁸ *Dominus habetur qui possidet, donec probetur contrarium* ("el que té una cosa n'és l'amo, fins que no es demostrí el contrari").

⁷⁹ No hem sabut trobar el significat exacte d'aquest verb. Engatussar-los, enganyar-los amb bones paraules.

⁸⁰ Consol Cartaà, casada amb Joan Muret, farmacèutic de Valls.

⁸¹ Casada amb un nebot, Pere Cartaà, de Maçanet de Cabrenys.

⁸² Neboda, de Valls.

⁸³ *Armonio* o harmòniom (també denominat *harmonio* o *armonium*), un instrument de vent amb teclat, present a moltes esglésies.

dit que a la tarda era festa.

Li hem regalat dos discos: la simfonia sisena o Pastoral de Beethoven, que la vaig anar a triar a Can Sobrequés⁸⁴: una hora escoltant discos! i “El sitio de Zaragoza⁸⁵” que ha dit en Ramon. Mossèn Benjamí i mossèn Salvador hi han posat 25 pessetes cada un i nosaltres dos 40 idem. Ha quedat content.

Tarda hem fet quelcom inaudit //p. 21 netejat totalment la garita de mossèn Benjamí. N’hem tret una caixa de llibres i un cove de papers. Ara sembla un despatx però hi vàrem estar de les 4 a les 8. En Ponç va marxar a les 8 d’aquí, havent vingut a dos quarts per fer la carta a mossèn Joan. Vàrem anar a sopar a dos quarts de 10 degut a la junta d’Acció Catòlica i a dormir a les 11. El senyor bisbe no tenia pressa.

A la tarda vaig anar a encendre-li el foc. Estava llegint una carta de’n Vallespinosa⁸⁶, de la Mestra (?), em va explicar qui era mossèn Isidro i la tia Rosa, que jo no ho sabia.

23 abril, dijous. Festa del Llibre.

24. Divendres. Al Seminari ja saben que no hem tret la quiniela de la festa del Llibre. Tothom ho considera una injustícia. Fins el doctor Estela s’ho pren en serio. Jo tinc ganes de barallar-me i he anat a la Biblioteca i la senyoreta Llobet⁸⁷ m’ha dit quelcom. Avui hi tornaré per veure el senyor Mirambell. Lo bo és que mentre jo era a la Biblioteca el senyor bisbe volia marxar i mossèn Benjamí enfadat. Escarment per una altra vegada.

25. Dissabte.

27. Dilluns. Hem fet vetllada de la Mare de Déu de Montserrat amb el doctor Fors. Bastant sosa. L’únic que ha valgut quelcom ha estat en Costa Bofill⁸⁸. Ha vingut en Ponç.

Carta de mossèn Mario. //p. 22

28. Dimarts. M’he quedat a tercera classe a mirar els rocs de la “pedrera”. Mossèn Ramon crec que ens embolica lo de la bomba atòmica. Tarda ha vingut en Ponç a buscar les alicates. Pel demés, res d’especial, un dia més.

29. Dimecres. Hi ha que veure els esforços que fa mossèn Ramon per explicar-nos lo de la bomba atòmica. Demà en Ponç acaba el servei. Avui ha vingut. Primer dia de visita pastoral i la senyora Rosa ens ha fet un bon

⁸⁴ Botíga de música que hi havia a la Rambla de la Llibertat de Girona.

⁸⁵ Obra de Cristóbal Oudrid (Badajoz, 1825 – Madrid, 1877).

⁸⁶ Podria tractar-se de mossèn Eusebi Ribas Vallespinosa (1874-1959), prevere i folklorista de Valls.

⁸⁷ Filla del president de la Diputació Joan de Llobet.

⁸⁸ Es pot tractar de mossèn Lluís Costa Bofill.

Visita dels germans i la mare a Palau. El germà, Ponç, estava fent el servei militar al Govern Militar. Fons JMMP – Diputació de Girona.

dinar.

30. Dijous. Avui ha estat llicenciat en Ponç. Potser em costarà acostumar-m'hi però ara no vindrà tan sovint. No em deixava estudiar però m'agradava que vingués. Però és clar, era una cosa extraordinària que no podia durar i s'ha acabat. He fet la carta d'en Michel.

Al vespre, parlant amb el senyor bisbe hem rigut bastant. Acadèmies.

Mossèn Ramon m'ha fet sortir i mossèn Ventura⁸⁹ m'ha fet una pregunta indirecta.

1. Divendres.

3. Diumenge. Hem anat a passeig a Fontajau. Mossèn Salvador ha anat a Banyoles i ha arribat a un quart de 10 (tres quarts de *retràs*). Ha estat pescat⁹⁰ però no crec que el senyor bisbe pensi que hagi anat a Banyoles. //p. 23

11. Dilluns. Dissabte vaig anar a casa a buscar ceba i no n'hi havia.

⁸⁹ Bonaventura Verdaguer i Pons (Banyoles, 1889-1959), professor de filosofia que s'alternava amb Joaquim Fors.

⁹⁰ Atrapat.

Avui ha vingut el pare tornant de Cruïlles a buscar la bicicleta amb que jo vaig tornar de casa. No l'he sabut entretenir gaire, és clar que també tenia pressa. Ahir varen anar a Fontajau. Avui mossèn Salvador s'ha comprat un llibre famós sobre història de l'església que la forma és estupenda: forma de diari il·lustrat i cada número amb un conjunt estupendo. Del fons se'n podria discutir.

12. Dimarts.

27. Dimecres. Engolfat en el repàs d'exàmens: els tomistes⁹¹ diuen això i els suaristes⁹² allò. Jo no sóc ni tomista ni suarista, jo sóc utilitari. Visquen els *meritissimus Laureatus*.

8 de juny. Ara sí que va en *serio*. Avui els escrits de filosofia m'han anat bé. *Confiteor et recognosco* que tot l'any no he fet res, però lo pitjor és que ni per repàs! //p. 24

Els exàmens. Ja valdria la pena d'escriure això quan rebés les notes, però falten quatre dies.

Els escrits me varen anar *estupendos*: de tots dos. Després vàrem fer la *despedida* al doctor Fors. Ell per la seva part ens va reduir les tesis d'exàmens més de la meitat. I li varem regalar un *quadro* que li han anat a portar justament el dia dels exàmens (aquest en Ferrer n'hi ha per sublevar). Mossèn Ramon d'orals no va pas anar malament, però li vaig confondre el *picrico*⁹³ y el *prúsico* i aquests dies estava enfadat però los darà quasi segur.

El doctor Fors, em va examinar //p. 25 sol. Mossèn Bentura⁹⁴ havia marxat que no es digués que mai té feina, i mossèn Ramon no va voler-hi anar. Em va preguntar *De immortalitate*.⁹⁵ *Estupendo*. Ara viva la *pepa*!⁹⁶ i a esperar.

18 de juny. Anat amb el doctor Taberner⁹⁷ [a] veure [la] Torre Carlemany.

1959, octubre.

⁹¹ Seguidors del pensament i de l'escola filosòfica de sant Tomàs d'Aquino.

⁹² Interpretació que el jesuïta Francisco Suárez, del segle XVI, va fer de l'escolàstica.

⁹³ Àcid pícric i àcid prússic.

⁹⁴ Pot tractar-se de mossèn Bonaventura Verdagner, ja esmentat.

⁹⁵ El concepte de substància segons sant Agustí.

⁹⁶ Equival a viure despreocupat.

⁹⁷ Josep M. Taberner Collellmir (Castanyet [Santa Coloma de Farners], 1911-1999), prevere giro-ní, fou secretari de cambra i govern del bisbe Cartaà i vicari general.

Ja fa tot un estiu que no escric res, i això que hi havia coses interessants de tot ordre. No sé què passa quan un s'oblida de lo millor que li succeeix a la seva vida. Però no ens preocupem. Tirem tot l'estiu 1959 al pou de l'oblit i no passarà res.

29 octubre. Hem començat els exercicis amb el pare Vilaseca. Al Menor⁹⁸ els dona mossèn Joan, cosí.

Plàtica preparatòria. Ens diu que és molt important meditar: ara bé, per això, conceptes clars. Hi ha dues parts: intel·lectual i afectiva. Són com l'agulla i el fil: l'agulla en tant [segueix pàgina següent] //p. 26 és necessària en quant ajuda a fer passar el fil, i l'enteniment en quant ajuda a fer actes de voluntat. Oració de voluntat i millor de petició. Deia el doctor Cases⁹⁹: *meditar no es tomar un libro, meterlo en la cabeza y empezar a sacar humo...*

Primera meditació

Fonament servir a Déu: preceptes greus
preceptes lleus
vocació

Segona meditació

Ens hem de servir de tot allò que és distint de jo i Déu per anar cap a Déu.

1. la Vocació, correspondre i anar a Ell
2. els nostres pecats, aprofitar-los per això

Plàtica¹⁰⁰

Lo que ens convé, la meditació, manada pel Sant Pare, i sense ella no hi ha vida interior possible.

Primera meditació de la tarda

Dos coses més, distinta del Déu i jo, i que hem d'utilitzar per anar a ell.

- a) la concupiscència sexual (és cosa de poc temps).
- b) l'atracció del cor per persones de l'altre sexe (dura molt més). Com que fem promesa de celibat aquestes coses en prescindim, i és així com l'utilitzem. Recordar sempre que de lo espontani, en les dues coses, no en som amos.// p. 27

Segona. No hi vaig ésser perquè vaig anar a Caldes. Determinem amb en

⁹⁸ Seminari Menor, institució educativa on els seminaristes es formaven en Humanitats.

⁹⁹ Josep Maria Cases i Deordal (Santa Eulàlia de Riuprimer, 1919-2020). Diòcesi de Vic. S'incardinà a la de Girona, ordenat prevere el 1943, i va ser director espiritual del Seminari i consiliari diocesà dels joves d'Acció Catòlica. Entre 1971 i 1996 va ser bisbe de Segorb-Castelló.

¹⁰⁰ Conversa doctrinal sumària.

Ramon anar-hi per dies alterns.

Tenir en compte que el domini de la voluntat és polític i no despòtic i, per tant, ha de *mandar* indirectament, no exposant-se a perills, acostumat a prescindir... heus ací la raó en la mortificació i fer una mica més del necessari per tenir la cosa més segura (ademés d'una altra raó de mortificació, que és el valor redemptor del dolor).

Dia 31. Matí, meditació del pecat dels àngels, una mica peixa perquè ahir no vaig sentir els punts.

Segona meditació. Coneixement de la *lletgesa* dels pecats. Migdia la mare m'ha donat 300 pessetes i demà en portaran 100 més. Ademés NOTÍCIA BOMBA, la Maria Dolors de Can Baldiri (cosina) s'ha fet de l'Opus i és al col·legi Monterols.¹⁰¹

Tarda 3 meditació: avoriment dels pecats. És el punt clau per la santedat en efecte; ser sant no és fer pecats (almenys popularment). El dolor que en tenim normalment és suficient per a la confessió i no per a la conversió. Cal excitar aquest.

4 meditació: sobre l'infern i com els exercicis de Sant Ignasi, p. 42- i fer-la positiva: gràcies per no haver-hi anat.

NOVEMBRE

Dia 1. Primera meditació, el pecat venial.

a) sóc fill de Déu: com puc ésser un bon fill amb pecats venials.

b) sóc amic id. id. //p. 28

i això també positiu: ser bon amic i bon fill.

Classes de pecats venials: deliberats habituals, deliberats no habituals, semi deliberats. Va molt bé per saber en quin grau de vida interior hom es troba.

Segona meditació. La crida del rei temporal. Un rei a) escollit per Déu b) ple de qualitats c) amb un fi tan desinteressat com portar la salvació a tots em crida. Tres condicions: 1. Voluntarietat (rectitud d'intenció) 2. Treballar amb ell (laboriositat, obediència) 3. Premi segur. Qui es nega? Que jo sigui fidel i generós.

Plàtica. Remeis per conservar la puresa.

He anat amb mossèn Joan cosí. Això de l'Opus no està tan mal (molt bona la organització del postulatat). Haig de pitar més.

Tercera meditació. Jesús en el temple. Jo en el temple. És un lloc on

¹⁰¹ Col·legi Major Monterols, adscrit des de 1949 a la Universitat de Barcelona.

sovint m'haig de trobar.

4. Assegut-Senyal de tranquil·litat i pau que venen de complir el deure i rendir el màxim -escoltava-aprenia- ja de professors ja de la demés gent- i preguntava -direcció espiritual. Heus ací com ha d'ésser el meu temps de seminari.

He anat a confessar. Feia dos mesos.

Exactament com els exercicis de l'any passat. // p. 29

Novembre, 2.

1 Meditació. No sabíeu que jo he d'ocupar-me en les coses del meu pare celestial?

Reprimir els afectes del cor que en definitiva és la part més important del celibat.

a) les persones d'altre sexe

b) també altres coses: el catalanisme, gustos, etc. Cant modern, liberalisme.

2 Meditació. Jesús es passa 30 anys a Natzaret (vida oculta = seminari) obeint a un menys sant que ell.

Plàtica. Sobre l'obediència. Els capellans fàcilment són purs, no tan fàcilment obedients. Deia un bisbe dels seus capellans: allà on es reuneixen dos o tres en nom meu, allà estic jo enmig d'ells (si es reuneixen per uns funerals, festa major, etc., llenya al bisbe) ¡No se rían! ¡Esto es otra cuestión! I com que jo mirava a mossèn Teixidor¹⁰² quan deia allò de qualitats morals, m'ha clavat un respingo més fiero!

De vegades ens pensem ser perfectes o poc menys, i hi ha que veure la poca quantitat de domini propi i d'humilitat que tenim. I altres coses també. Com me cou aquest avís!

Meditació primera de la tarda.

Les dues banderes. El dimoni, de sí dolent i repugnant, presenta les coses atractives; i encara que siguin indiferents de fet tenen un perill. Xt [Crist] en canvi, bo i atractiu, presenta les [segueix pàgina següent] // p. 30 coses dures.

Demanam gràcia per a saber conèixer què és el que ens proposa Crist (quasi sempre lo més difícil) i sobretot saber-ho portar a terme.

2 Meditació de la tarda. Els tres binaris. Fruit; santa indiferència i disposat a fer lo més difícil: després d'haver demanat puresa, humilitat i obediència,

¹⁰² Josep Teixidor i Fontfreda (Amer, 1923-1978), canonge, professor del seminari.

Mossèn Josep Maria, acabat d'ordenar, amb el rector de Vilobí, mossèn Joan Planella. Fons JMMP– Diputació de Girona.

demanem ara entrega i inquietud per tal de fer el que més agrada a Déu. Ell va donar tota la vida per nosaltres, en segon lloc, aquell jove de l'Evangeli que no va fer lo més difícil no sabem si es va salvar; i tercerament, l'infern és tan terrible que val la pena de tirar pel camí que passi més lluny, encara que sigui el més costerut.

Ara volia anar a comprar-me l'americana, però no m'he decidit. Ara penso que està ben fet. De fet, encara m'haguessin xasquejat si s'haguessin *enterat* que trenco els exercicis tan alegrement. També tenia ganes d'anar a portar 25 pessetes a les *Hermanites* o a les caputxines i és una idea que em cal portar a terme, per això de la pobresa. // p. 31

Novembre, 3, dimarts.

Meditació del matí. Jesús al desert.

a) *entonces* i quan hi havia gent acoblada quan ell anava a predicar; quan el Cel l'havia assenyalat. Compte amb l'heretgia de l'acció.

b) 40 dies. Què entens per oració com la faig, com la faria ell.

c) Com la fa:

1. Es retira al desert: recolliment
2. Dejuna: mortificació
3. És temptat: resistir

Insisteix en que hi ha dues coses externes que influeixen en nosaltres:

l'exemple de l'ambient, sempre desfavorable, i el de Crist sempre favorable. Imitem aquest.

Ahir vaig pensar molt en això de qualitats humanes que em falten per ser bon fonament de la vida espiritual; domini de mi mateix; constància; veracitat; veritat; laboriositat; humilitat; simpatia; formalitat. Caldrà començar per insistir en això.

En Banyeta és més pinta del que sembla; no em temptarà pas de fer homicidis o adulteris, però sí a projectar notes històriques sobre Vilobí.

Segona meditació. Dos punts últims de la primera que es veu que aquest matí me'ls havia deixat. // p. 32

Plàtica. Obediència.

Primer grau. Obediència de necessitat. Comprèn la part material i formal.

MATERIAL. Fer la cosa, promptament, tal com la manen i perfectament.

FORMAL. Fer-ho perquè el que mana és representant de Déu.

Segon grau. Obediència de perfecció. És sacrifici, holocaust a Déu, del propi enteniment i voluntat. No es dona (ni ha de donar-se) quan és evident que el superior s'equivoca. Quin camp té això?

Heus ací una qüestió que em queda penjada.

Molt important l'element formal; fer una cosa perquè estem agraïts al superior, o perquè és més savi, o per no destarotar la comunitat o perquè potser el superior ho veu més clar. Això no és obediència, pot ser prudència, etc.

Obediència = fe + humilitat

Em cou molt això, caldrà aclarir conceptes i ajupir la cresta.

Meditacions de la tarda: la oració de Jesús a les noces de Canà i a l'elecció dels apòstols. Fer meditació m'és necessari com el pa que menjo. // p. 33

Novembre 4. Dimecres. Acabem els exercicis al vespre. Vaig i resulta que l'acte de repartició de premis està suspès. Què cobraré?

Novembre 5. Resum dels Exercicis. 3 idees fonamentals: necessitat de l'oració; obediència i puresa, insistides i *matxcades*, però amb bastanta claredat. *Muletillas, la de esto es otra cuestión, estáis en un ambiente propicio pero ficticio, el factor ambiente que siempre va mal y el factor Cristo que nunca falla. Ve en Ponç i hem anat a caçar la fàbrica Polvos Pinós, i hem xerrat*¹⁰³. He comprat americana vellut.

¹⁰³ La fàbrica Polvos Pinós de Girona, situada al carrer del Pla, elaborava un complement alimentari per al bestiar, en especial per a porcs i per a aus de corral, que facilitava un engrèix superior. Una dita popular feia: "Polvus Pinus, mata tossinus".

Novembre 6, divendres. Cap a classe. El doctor Alemany¹⁰⁴ ha començat a saltar i pregunta a en Costa. He cobrat les 2.500 pessetes molt fàcil: el secretari de l'alcaldia ni m'ha fet encarregar document, sinó que només li he dit: soc Josep Maria Marquès i vinc a cobrar. Diu: tingui i m'allarga el sobre.

Novembre 7, dissabte. Ola de fred. Vé la mare: no he pensat encarregar-li un cove per avellanès. Em porta unes xiruques del 43 de Can Segarra (dissabte passat li vaig tornar les del 42 que m'anaven petites) i resulta que són tarades. Altra vegada cap a Barcelona. He ingressat 2.200 pessetes a la Caixa.

He preguntat al senyor Mirambell si em tornaran el treball o no. M'agrada // p. 34 que m'ha ponderat les raons per totes dues parts i al final hem quedat que preguntaria. El doctor Estela me diu: estudiar, estudiar.

8 diumenge. Festa de la reimposició d'insígnies de Generalíssim a sant Narcís. Venen el Ministre de l'Exèrcit, el capità general i altres peixos, i una representació francesa que no sé què hi feien.

He anat a sentir el discurs del ministre a l'Ajuntament. Ha dit: ¡Honor y Gloria a los caídos de uno y otro bando! Quina falta de principis! Tarda he treballat en la història del Palau.

9 dilluns. No sé per què tinc la opinió que els dies que em toca estudiar a dalt ho podré fer millor perquè la pràctica em diu que és al revés. Avui entre *recados*, mossèn Salvador i etc., havent sortit immediatament del Seminari, he començat a embastar quelcom a les 7,15 [illegible el símbol]. Sort que el dimarts és quasi festa!

10 dimarts. Les festes de Sant Martí són començades des d'avui. El senyor bisbe ha començat la 4 visita pastoral.

11. Sant Martí. Forta empenta al treball d'història del Palau¹⁰⁵.

Estufes. //p. 35

12. Ha mort mossèn Ventura.

M'ha impressionat molt.

He anat amb el doctor Bachs. Després de parlar molt de la oficina d'emigració¹⁰⁶, la seva activitat i de la prudència del que la representa.

¹⁰⁴ Joaquim Alemany i Coll (Santa Coloma de Farners, 1889–1960), professor d'àlgebra i de dret canònic.

¹⁰⁵ Escrit amb l'ajuda de l'arxiver capitular Jaume Marquès i Casanovas. "Apuntes históricos sobre el palacio episcopal de Gerona". *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, 1960, p. 263-306.

¹⁰⁶ Immigració?

a) Examen particular. Durant l'estudi especialment, mirades a la Verge, una estampa i jaculatòries, per exemple de la *Lletania del Rosari*. Picar¹⁰⁷ conjuntament en les demés devocions a la Verge. Angelus, Rosari...

b) Obediència de judici. Consisteix en creure que lo que mana el superior entra dins el Pla de Déu, i la providència, de *modo* que és un acte de fe.

c) Vocació, puresa i orgull, van junts.

d) Treballar perquè li he dit que sí i si no ho fes, fora mentida. Tornaré el 30 de novembre.

13 novembre. He anat a veure el cadàver de mossèn Ventura. No sé si he resat o no.

14 novembre. Disbauxa amb els pepitos aprofitant segona i tercera hora¹⁰⁸. Festa per enterro de mossèn Ventura. Ha vingut en Ponç i no l'he vist. Ja m'està bé. Tarda he anat a la biblioteca i he tornat a les 5. No hi ha dret. // p. 36

18¹⁰⁹. El dia 15, tercer aniversari de la meva entrada en aquesta santa casa i Palau Episcopal. El senyor bisbe va anar a Tarragona a un pontifical en honor de Sant Fruitós, Auguri i Eulogi, dels quals se celebra el 16 o 17 centenari. Jo em faig escàpol cap a casa a les 12'30h. Dinar, examinar el nou tallaferratges, silo porcs, etc. Cap a funció, vigilar els nanos, xerro amb en Pepet Vinyets¹¹⁰, cap a casa [a] preparar la lliçó de demà, jugar a cartes... Al llit en Ponç sempre em parla del mateix, de les seves dificultats sentimentals. Se sent sol.

16. M'aixeco a les 7, cap a missa, corrents a agafar l'auto (el pare m'ha donat 100 pts). Arribo a classe deu minuts tard. Tarda, el senyor bisbe ha arribat molt tard; amb en Ramon hem acabat de passar a màquina la història del Palau.

17. Han arribat els llibres d'història de l'art, 79 pessetes i són bastant verdosos.¹¹¹

18. He acabat el treball del Palau i l'he presentat al senyor bisbe que s'hi ha interessat molt i molt. // p. 37

19. Dijous. He estudiat bastant, ho podia haver fet més.

20. Divendres. Senyor bisbe Visita Pastoral. Hem fet xefla; 15 pessetes m'ha costat de dolços. A la tarda he arribat tard perquè he anat a demanar

¹⁰⁷ Estimular-me a seguir.

¹⁰⁸ Trobades de de la colla de Josep Lloveras Ricard. [Nota de X.C.]

¹⁰⁹ Havia de voler dir 15.

¹¹⁰ Veí de Vilobí d'Onyar, pare d'un seminarista.

¹¹¹ El DCVB consigna *verdals* com un mot empordanès, sense documentar. Verdossenc.

a mossèn Capdevila¹¹² a la Biblioteca una bona [?] fonamental, i després he anat a Acció Catòlica a consultar les pel·lícules que fan diumenge a Vilobí per en Ponç. He fet enfadar, per això, a mossèn Salvador i hi he tornat al no avisar-lo tot seguit de que el senyor bisbe baixava a la Catedral.

21 dissabte. No he vist en Ponç i això que ha vingut, però és que he anat amb el doctor Bachs a l' arribar del Seminari sense pujar a dalt, i després, sense pujar, he anat cap als autos. Li he fet arribar la qualificació de les pel·lícules per la tia Francisqueta. Ha vingut mossèn Joan, que l'ha trobat i convidat a exercicis.

22 diumenge. Mossèn Benjamí ens ha fet fer els rebuts¹¹³: senyor bisbe ens fa anar a dormir a les 11 tot xalant de la Providència i en Franco.

24 dimarts. Tots aquests dies el senyor bisbe dient-me que em torna el treball de Palau, i fins avui no ho ha fet. Mossèn Benjamí m'ha fet les diapositives. La xefla pepitus¹¹⁴ en Guel Roura¹¹⁵ ens l'ha aixafada. //p. 38

25 dimecres. He muntat les diapositives en cartró. Estalvio 12 pessetes. Mossèn Benjamí me les vol fer pagar massa cares. Tarda he estudiat baix perquè en Ramon ha anat a fer fotografies. Al senyor bisbe li han arribat tres vol[um]s de Pontifical, un cànon i una mitra del cardenal Gomà.¹¹⁶

26 dijous. Es fa necessari estudiar a tot gas, no és perquè no ho hagi fet gaire però ho trobaré a faltar. M'ha telefonat mossèn Joan i miraré de fer-li els *recados*.

27 divendres. He arribat a les 5 sense avisar. Mossèn Benjamí enfadat.

28 dissabte. El doctor Estela em fa la plàtica d'avui. Els tres amors del capellà: Crist, la Verge, l'Església, no són un substitut de la dona. L'amor sensible el sacrificuem, no el fem canviar de direcció.

29 diumenge. He fet a l'acadèmia mariana projeccions i conferència dels protestants al bisbat. He hagut d'escurçar molt (podia fer això o deixar per

¹¹² Vicenç Maria Capdevila i Montaner (Barcelona, 1924-2016), sacerdot i teòleg del Seminari gironí, a partir de 1967, a la Facultat de Teologia de Catalunya. Va entrar gran (era capellà el 1955) perquè abans havia cursat la carrera de Dret, a l'exili.

¹¹³ Nòmines dels capellans i els de Culte i Obra. [Nota X.C.]

¹¹⁴ Xefla "Pepitus", de tots els que -com ell- celebraven el nom en aquesta festivitat (llavors eren multitud). [Nota de X.C.]

¹¹⁵ Gabriel Roura i Güibas (Figueres, 1932-2008), canonge arxiver de la catedral de Girona a partir de 1981.

¹¹⁶ Isidre Gomà i Tomàs (la Riba, Alt Camp, 1869 - Toledo, 1940) va ser arquebisbe de Toledo i cardenal primat d'Espanya (1935). A Cartaña i Gomà els unia una bona amistat, tots dos procedien de la mateixa arxidiòcesi i van coincidir a Pamplona, a l'Espanya Nacional, durant la guerra civil.

altra acadèmia, i m'ha semblat *latós* això segon). Ordres. Mossèn Josep Costa capellà.

Quin dia més burro.

30 dilluns. He engrassat¹¹⁷ els panys. He anat a classe de solfa i no he trobat en Comamala, tan fiero com diuen que és. El doctor Pujol m'ha // p. 39 preguntat i li he fet bé¹¹⁸. Avui fa un mes des de [els] exercicis. El balanç del primer mes quant a conducta és bo: oració bé, obediència i laboriositat millor.

Desembre.

Dimarts 1. He hagut d'anar a buscar petroli a Cúria per l'estufa al matí. He anat a la Biblioteca Seminari a buscar quelcom del *Dragón Volador*¹¹⁹. La Hermana María ha vingut al matí a dos quarts de 9 a veure si jo li traduiria dos textos de la Bíblia. Tarda he anat a *Oficina y Control*, carrer Santa Clara, a preguntar preu taules màquina [aquí hi ha una marca de difícil lectura] per mossèn Salvador, 700 pessetes.

Dimecres 2. Tarda. El doctor Pujol no ha vingut. M'he anat a confessar, vencent una petita temptació de no anar-hi. Cada vegada em serà més fàcil meditació, jo crec que el meu defecte és ser egoista amb aquests aspectes; vanitat, peresa i desobediència. Caldrà considerar això. He deixat treball *sitios* a monges del costat.

Dijous 3. De matí he donat a en Ramon un *recado* que havia de donar ahir i, natural, s'ha queixat. Migdia he anat a oferir Costabella una conferència sobre l'estabilització a la pròxima acadèmia mariana. Veiam què passarà amb això de vendre'm el treball dels protestants a en Piu després d'haver fet la conferència jo. // p. 40

Divendres 4. He contestat la carta d'en Manel. He tret premi al certamen de la Congregació. El que m'hagués sorprés fora no haver-ne tingut.

He anat amb el doctor Bachs [i] quedem: examen particular continuaré però fent ja al dematí: laboriositat, no sols saber la lliçó sinó veure què hi diuen altres autors. Meditació amb antífones de maitines.

Dissabte. Recés. Mossèn Carrera parla de perseverància en propòsits d'exercicis i doctor Estela de mortificació. He vist al pare i li he donat el missal (?) d'en Ponç. Me diu que no pot vendre els pins (?).

¹¹⁷ Mot sense documentar. (DCVB)

¹¹⁸ Joan Pujol, professor de teologia dogmàtica.

¹¹⁹ *La Posada del dragón volador*, novel·la de J. Sheridan Le Fanu.

Diumenge. He tocat bastant bé flauta. Massa, potser.

Dilluns. Doctor Alemany i doctor Pujol han fet festa. No he fet meditació ni quasi res. Són dies reveladors per conèixer nivell real d'espiritualitat.

Dimarts 8. Una mica millor.

Dimecres. A la Vetllada he recollit el premi 500 pessetes i en Mariano¹²⁰ m'ha anat a buscar el de 300. M'he ofert i he passat les diapositives del treball Albà-Costabella. Estic pensant en el valor de l'èxit i del fracàs; del meu èxit (treball elogiadíssim però no n'hi ha per tant) i del fracàs del Mariscal Petain¹²¹ que he llegit //p. 41 a un diari. Proposo portar a terme tots els assumptes pendents.

Dimecres. He anat a comprar un llibre per en Piu, 20 pessetes. El meu saldo a la Caixa Estalvis és ara de 2. 930,32 i ja no penso en fer cap caritat als Caputxins o Hermanites. No sé si m'han de perdre els diners.

Aquest matí el doctor Alemany no ha vingut i hem anat a fer francès amb en Frigola¹²². Serà un sistema per santificar les nostres disbauxes del dimarts i amb l'esquer del francès vindran els pensaments de Michel Quoist.¹²³

He fet gran parts dels *asuntos*.

Dijous, 11. He acabat els *asuntos* i n'han sortit de nous. La setmana entrant exàmens, caldrà estudiar. Demà peix perquè he anat a buscar petroli i he hagut d'esperar molt.

Dissabte. He vist la mare i en Ponç. He anat a Caldes.

Diumenge. El sermó del doctor Vidal a la catedral, bonic¹²⁴. Al Seminari ha vingut un capellà de Veneçuela a parlar sobre l'emigració. Ja cal que treballi jo sinó sóc un *vago*.

Dilluns. He anat a la Biblioteca Seminari buscar Penella¹²⁵, i l'he porquejat una mica. Valdria la pena de fer-s'hi en *serio*. //p. 42

Dimarts 15. Anem a dormir a les 11.

Dimecres. He anat a buscar sobres pels crismas (?) que ja estan. Hem quedat amb en Teixidor que cada dia farem un quart d'alemany al sortir

¹²⁰ Marian Casadevall Pallarols, company de curs natural de Banyoles.

¹²¹ Henri Philippe Benoni Omer Pétain (1856-1951), general i cap d'estat francès.

¹²² Josep Frigola i Ribas (Ventalló, 1941), seminarista. Al setembre de 1962 se n'anà a França amb els Missioners d'Àfrica-Pares Blancs per acabar els estudis.

¹²³ Michel Quoist (1921-1997), prevere, teòleg, sociòleg i escriptor catòlic francès.

¹²⁴ Albert Vidal i Cruañas (Calonge, 1914-2004), professor entre 1940 i 1988 de Bíblia, canonge i prefecte d'estudis del Seminari de Girona.

¹²⁵ Manuel Penella de Silva (1905-1969).

Trobada de familiars consanguinis i de Palau del bisbe Cartaà, a Riudellots de la Selva. Josep M. Marquès és el tercer per la dreta (31 de juliol de 2006). Arxiu personal mossèn Salvador Coll.

de classe de la tarda. Hauria d'estar més espantat de la proximitat dels exàmens.

Dijous. He anat a comprar les *Actas de los Mártires*¹²⁶, 72 pessetes. Les pagaré quan tingui *quartos*, això que en tinc. Demà exàmens.

Divendres 18. He felicitat les Esperances. He fet la primera classe d'alemany amb mossèn Teixidor. Hem fet exàmens de Dret canònic i m'han anat molt bé. Al vespre la senyora Rosa em dona bacallà i jo l'he torejada de mala forma. Estic pensant que per a fer millor l'examen m'hauria de fer una revisió setmanal (que pot coincidir amb la confessió i veure què és el que ha anat més malament per insistir-hi la setmana entrant).

Dissabte 19. Ha vingut en Ponç, volia xerrar-hi una mica apostòlicament i no he sabut. Tarda exàmens. Teologia m'han anat bé i després, esgotat, un hom té ganes d'*echar una cana al aire*. Hauria d'estudiar fort demà. //p. 43

Avui sí que he estudiat de debò, almenys algun *rato*. Però he constatat que més d'una hora soc incapaç de fer-ho.

Dilluns, 21. Mossèn Benjamí ha anat a Barcelona a funerals d'en Pepito, i ha marxat sense dir missa, a les 6. A classe del doctor Pujol hem estrenat

¹²⁶ *Actas de los mártires*. Texto bilingüe. Introducciones, notas y versión española por Daniel Ruiz Bueno. Madrid, BAC.

estufa i de debò que s'hi està millor. Del doctor Cases hem fet exàmens. Dels 8 punts, dos anava una mica peix, no havia concretat al estudiar. Veig que s'ha de prescindir de si és més o *menos* important i empollar-ho tot. Creia que el primer tema que ha posat no tocava i ho he dit, i n'ha posat un altre, aquest dels 8 punts. El doctor Alemany ens ha deixat estudiar per la tarda. Els exàmens del doctor Vidal n'he quedat content. He anat a la Biblioteca del Seminari a veure si hi trobava res pel treball del doctor Cases i no n'he pas trobat.

Dimarts. El doctor Cases no ha vingut a classe. He anat a portar una [firma?] a Can Boadas i estaven fent el pessebre. He quedat admirat de la *estupenda* vida de família d'aquesta gent.

Dimecres. Últim dia de classe, marxem al migdia. Tarda he anat a portar un recado del senyor bisbe a les Carmelites descalces. Era fosc. Vespre ha vingut senyora Consuelo, Joan, Pepita serra. // p. 44 Haig de cridar obediència, treball i examen particular.

26. He anat a Vilobí.

27. Tarda hem anat amb mossèn Mariano a casa en Joan Bou a recordar els seus temps de seminarista. Ens ha tret conyac i torrons i jo hi he posat els cigarros. Al casal hem jugat a ping-pong. Arriben Ponç i he guanyat una partida; ell n'ha guanyat 3.

Manuel Martínez Ibáñez, Plaza Mercado, 17, 4t 1a Barcelona (Clot).
neboda

kits montar M. madrid (?)

//p. 45 Vacances de Nadal a casa. Quatre dies feiners entre dos de festa. He mort molts *ratos* a tocar la flauta, i a fer-la petar amb mossèn Mario; els dos seminaristes petits varen baixar dos dies encara que només un els vaig entretenir perquè l'altre vaig ajudar a l'oncle Lluís i al ferrer de Maçanet, que curen els *cascos* de l'euga.

Hem fet berenars a la Rectoria, casa d'en Joan Bou i Ca La Quimeta. A destacar que tots saben fer córrer els torrons i conyac més que a casa. Res, que som eixuts.

Vàrem anar un dia a cacera amb mossèn Mario, vaig tirar dos cartutxos i matar un trist pardalet. Altre dia amb en Ponç, i jo feia cantar un gaig ferit, i en qüestió de minuts va acostar-se un altre i va llepar.

Vàrem tenir una xerrada amb en Josep Casadevall sobre *lo estupendo* que és el Rector d'Ogassa. Molta activitat amb els nanos, els pobres; molta fe i molta rectitud.

A l'església el dia de Cap d'Any, a la segona missa vaig tocar la flauta i a la gent els hi va agradar.

No he notat gran canvi a en Ponç després dels Exercicis. No sé què més hi digui.

He fullejat “L’etern femení” de Llucieta Canyà, de la Biblioteca de l’Ajuntament¹²⁷. Penso llegir-lo i prendre notes. //p. 46

[Fi de la primera part]

¹²⁷ Llucieta Canyà i Martí (1901-1980), escriptora feminista catòlica de la Bisbal, autora de *L’etern femení* (1934).